Ազգ
Azg armenian daily
13 ՅՈՒԼԻՍ 2001 ՈՒՐԲԱԹ 130 (2334)

Հեյդար Ալիեւ. «Ռազմական լուծման կոչերը վտանգավոր են, բայց բնական են»

ԲԱՔՈՒ, 12 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի նախագահն այս կարծիքն այսօր հայտնեց Բաքվում, երբ ընդունել էր Լեռնային Ղարաբաղի գծով ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի ռուսաստանցի, ամերիկացի եւ ֆրանսիացի համանախագահներին: «Մարդիկ տեսնում են, որ խնդիրը չի կարգավորվում խաղաղ եղանակով, այդ պատճառով էլ պատրաստակամություն են հայտնում դիմելու ծայրահեղությունների», ասել է Հեյդար Ալիեւը: Հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացի ձգձգվելը, նշել է նա, կարող է հանգեցնել անկանխատեսելի իրավիճակների, որոնց հետեւանքներն անկանխագուշակելի են եւ հղի նոր ողբերգություններով: Միեւնույն ժամանակ ադրբեջանական պետության ղեկավարը հայտարարեց, որ անձամբ ինքը ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման կողմնակից է, եւ իր երկրի կառավարությունը «ամեն ջանք կգործադրի հրադադարի ռեժիմը պահպանելու համար», որը հաստատվել է 1994 թվականի մայիսի 12-ին: Դրա հետ մեկտեղ, Ադրբեջանի նախագահի կարծիքով, պետք է արագացնել կարգավորման գործընթացը, որպեսզի մարդիկ չհասցվեն հուսահատության:

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

ԼՂՀ-ում բացառում են Թուրքիայի ցանկացած միջնորդություն

Ֆիլիպ դը Սյուրմեյն. «Իրանը ձեր հարեւանն է, Թուրքիան նույնպես ձեր հարեւանն է»

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Ստեփանակերտ-Շուշի

Երբ քիվեսյան հանդիպման ընթացքում հայտնի դարձավ, որ բանակցությունների արդյունքների մասին ինչ-որ ձեւով պետք է տեղեկացվի Իրանը, այս լուրը Հայաստանում ընկալվեց սենսացիայի նման: Եթե մի «գեղեցիկ» օր հայտարարվի, թե Թուրքիան պետք է ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործում ինչ-որ ձեւով միջնորդություն ապահովի, թերեւս դա էլ ընկալվի սենսացիայի նման: Մինչդեռ եւ Իրանը, եւ Թուրքիան ժամանակին ներգրավված են եղել ԼՂ հարցի կարգավորման մեջ, ճիշտ է, այն ժամանակ, երբ ռազմական գործողությունները աննախադեպ թափ էին առել եւ խոսվում էր կրակի դադարեցման մասին: 1991-92 թթ., մինչեւ Շուշիի մայիսյան փառավոր հաղթանակը, ԼՂ հակամարտության միակ միջնորդը պաշտոնական Թեհրանն էր, իսկ 1993 թ. ընթացքում, երբ խնդրի կարգավորումը չէր տեղափոխվել ԵԱՀԿ ֆորմատ, միջնորդությամբ հանդես էին գալիս, ավելի ճիշտ՝ փորձում էին հանդես գալ երեք պետություններ՝ ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը եւ Թուրքիան միասնաբար:

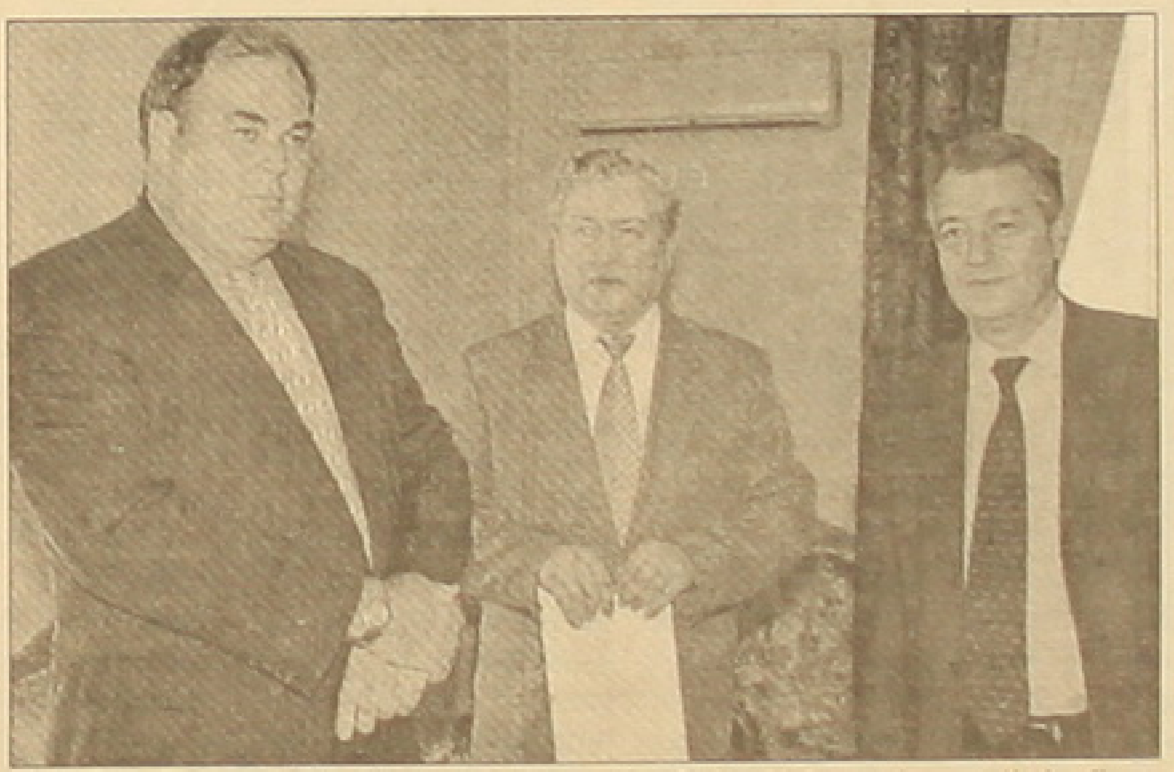

Տես ➧ էջ 2

ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կարեւորը «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծման նախաձեռնությունն ու միտումներն են

ԱՄՆ-ի եւ Թուրքիայի շահախնդրությունները

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Հուլիսի 10-ին Ամերիկայի հայկական համագումարի վաշինգտոնյան գրասենյակը հաղորդագրությամբ տեղեկացրեց, որ Ժնեւում «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողով» է ստեղծվել, ընդ որում՝ «բարձր մակարդակի»: Հաղորդագրությունն անակնկալ էր: «Ազգը» դրան անդրադարձավ «Ստեղծվել է իրեն «Հայ-թուրքական հանձնաժողով» կոչող խումբ» խորագրով եւ ներկայացրեց մասնակիցների անունները: «Վտանգավոր արկածախնդրություն» խորագրով «Երկիրը» ոչ միայն անդրադարձավ դրա ստեղծմանը, այլեւ թարգմանաբար ընթերցողի ուշադրությանը ներկայացրեց Ստամբուլում «Նյու Յորք թայմսի» թղթակից Դուգլաս Ֆրանցի հոդվածը, որը «Ոչ պաշտոնական հանձնաժողովը գործում է թուրք-հայկական թշնամությունը մեղմելու համար» խորագրի տակ տպագրվեց նույն թերթի հուլիսի 10-ի համարում:

Ծանոթանալով Ֆրանցի հոդվածի բովանդակությանը՝ Ամերիկայի հայկական համագումարի վերոհիշյալ հաղորդագրության հետ անակնկալ է դառնում նաեւ «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծումը: Հաղորդագրությունն ու հոդվածը միմյանց լրացնում են, լրացման պայմաններում այդ անակնկալը ստանում է միանգամայն տհաճ բնույթ: Ինչ վերաբերում է ստեղծման միտումներին, ապա դրանք բխում են հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորումը Թուրքիային Հայաստանի միակողմանի զիջումներով պայմանավորելու, Լեռնային Ղարաբաղի հարցում թուրք-ադրբեջանական, իսկ Հայոց ցեղասպանության հարցում իսրայելա-թուրքական տեսակետները հայ ժողովրդին պարտադրելու պաշտոնական Վաշինգտոնի շահախնդիր շահագրգռություններից:

Տես ➧ էջ 5

ԼՂՀ հիմնախնդրի լուծման դեպքում դոնորները խոստանում են լրացուցիչ ֆինանսական աջակցություն

ՓԱՐԻԶ, 12 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Թեեւ հարցը տնտեսության ոլորտին չի առնչվում, այնուհանդերձ, հանդիպման ընթացքում մի շարք դոնորներ իրենց խոսքում անդրադարձան Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման խնդրին: Դոնոր երկրների ու կազմակերպությունների ներկայացուցիչները ՀՀ կառավարության ուշադրությունն էին հրավիրում հիմնախնդրի շուտափույթ կարգավորման անհրաժեշտության վրա», Համաշխարհային բանկի խորհրդատվական խմբի Հայաստանին նվիրված փարիզյան հանդիպումից հետո տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում պատասխանելով Արմենպրեսի հարցին, ասաց ՀԲ տարածաշրջանային տնօրեն Ջուդի Օ'Քոնորը: Նրա խոսքով, հանդիպման համատեքստում հարցադրումն այնպիսին էր, որ հակամարտության կարգավորումը դրական ազդեցություն կունենա տնտեսության հետագա զարգացման վրա, տարածաշրջանում կձեւավորի վստահության մթնոլորտ, կմեծանա մասնավոր ներդրումների ծավալը: Ըստ տարածաշրջանային տնօրենի, այդ պարագայում Հայաստանի համար կմեղմանան արտահանման ու ներմուծման ժամանակ ծագող վարչարարական խոչընդոտները, կդյուրանա ֆինանսական միջոցների հայթայթումը, կփոխվի բարոյահոգեբանական մթնոլորտը: «Հակամարտության լուծման կապակցությամբ, ՀՀ կառավարությանը խորհուրդ տրվեց այդ ուղղությամբ մեծ ջանքեր գործադրել, նշելով, որ հարցի կարգավորման դեպքում դոնորները լրացուցիչ ֆինանսական օգնություն կտրամադրեն Հայաստանին», ասաց տիկին Օ'Քոնորը:

«Դոնորներն ակնարկեցին, որ հակամարտության կարգավորման արդյունքում ավելի մեծ օգնություններ կարող են ակնկալել թե Հայաստանը, թե տարածաշրջանի մյուս երկրները», պատասխանելով նույն հարցին նշեց ասուլիսի մյուս մասնակիցը՝ ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը:

Արմենպրեսի խնդրանքով մեկնաբանելով դոնորների այս մոտեցումը, վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը նշեց, որ նրանց հետ քննարկումների ընթացքում ընդգծվել է այն միտքը, թե տնտեսության զարգացումը, Աղքատության նվազեցման ծրագրի կատարումը նպատակահարմար չէ կապել հակամարտության կարգավորման հետ: «Չի կարելի սպասել, թե կարգավորման գործընթացը երբ կավարտվի, դա մեկ այլ խնդիր է, իսկ ծրագիրը մենք պետք է փորձենք իրականացնել այս պայմաններում՝ չսպասելով Արցախի հիմնահարցի կարգավորմանը», ասաց վարչապետը:

Միլոշեւիչը դիմելու է նիդեռլանդական դատարան

ՀԱԱԳԱ, 12 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հարավսլավիայի նախկին նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչը մտադիր է դիմել նիդեռլանդական դատարան: Այդ մասին այսօր Ամստերդամում հայտնել է կանադացի փաստաբան Քրիստոֆեր Բլեքը, որն օրերս այցելել է Միլոշեւիչին Հաագայի տրիբունալի հետաքննչական մեկուսարանի բանտախցում եւ նրա հետ զրուցել չորս ժամ: Բլեքի ասելով, Հարավսլավիայի նախկին ղեկավարն արդեն դիմել է հոլանդացի փաստաբանների ծառայությանը, որպեսզի նրանք նախապատրաստեն այդ գործը: Եվ նրանք լավատեսորեն են տրամադրված, գտնելով, որ իրենց պաշտպանյալն ապօրինի է հասցվել Նիդեռլանդներ:

Թուրքերը դադարեցնում են Մակարավանքը հյուրանոցի վերածելու ծրագիրը

Լուրը քաղելով թուրքական «Kipris» թերթից, հույն-կիպրոսական թերթերը տեղեկացրել են, ինչպես գրում է «Արմինյըն միրոր սփեքթեյթըրը», որ Եվրախորհրդի պահանջի վրա թուրքերը դադարեցրել են Կիպրոսի գրավված տարածքում գտնվող հայկական Մակարավանքը հյուրանոցի վերածելու ծրագիրը:

Ինչպես «Ազգը» գրել է նախապես, 1997 թ.-ին թուրքական օկուպացիոն իշխանությունները Մակարավանքը լիզինգով տվել էին մի ընկերության, որն այն ծրագրում էր հյուրանոցի վերածել, սակայն Եվրախորհրդի բանեցրած ճնշումներն ստիպել են այդ իշխանություններին վերատեսության ենթարկել ծրագիրը: Օկուպացիոն վարչակարգի խորհրդարանի նախագահ Էրթուղրուլ Հասիպօղլուն Ստրասբուրգ էր հրավիրվել այս կապակցությամբ Կիպրոսի հունական կառավարության բուռն բողոքների վրա: Ստրասբուրգյան հանդիպումից հետո, որի ընթացքում Հասիպօղլուն հոխորտացել էր, թե իր վարչակարգի իրավունքն է ցանկացած ձեւով վարվել հայկական վանքի հետ, այնուհանդերձ, ինչպես հաղորդել է «Kipris»-ը, չեղյալ է համարվել գործարար Դերվիշ Սոնմեզլերի հետ կնքված լիզինգի պայմանագիրը:

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

Հանձնաժողովը պահանջում է անհապաղ պաշտոնանկ անել Գագիկ Ջհանգիրյանին

Եվ դիմում է ՀՀ նախագահին՝ նրա պատասխանատվության հարցը քննարկելու համար

ՄԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

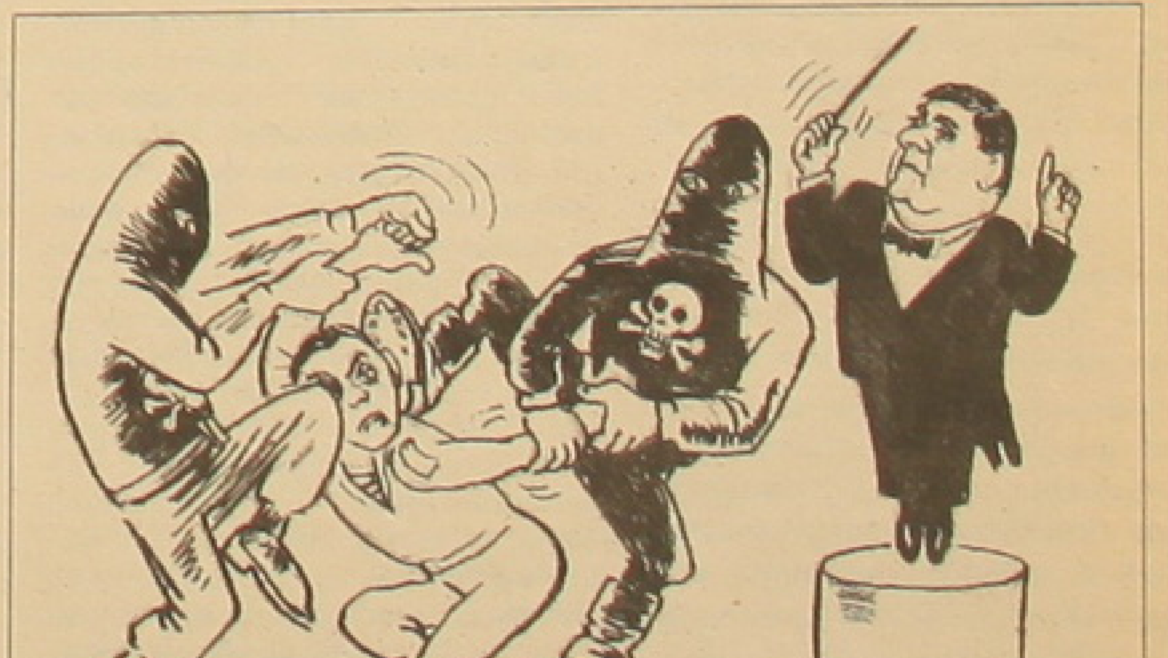

Այսպիսի կտրուկ պահանջներ հնչեցին ՀՀ նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովի հուլիսի 12-ի նիստում՝ խոշտանգումների թեմայով երեք զեկույցները լսելուց հետո: «Անհրաժեշտ է ՀՀ նախագահի ուշադրությունը հրավիրել այս փաստերի վրա, որպեսզի տեղեկանա, թե ինչեր են տեղի ունենում իր ղեկավարած հանրապետությունում», ասաց հանձնաժողովի անդամ Սուրեն Զոլյանը: Հանձնաժողովի անդամները քաղաքացիների դիմում-բողոքների հիման վրա ուսումնասիրել էին ՀՀ զինդատախազության դեմ ներկայացված երեք գործեր, որոնցից երկուսը վերաբերում էին զինծառայողների խոշտանգումներին: Զեկուցողներից Հայկ Ալումյանը նախապես հայտարարեց, որ հանձնաժողովի ուսումնասիրությունները, նաեւ դատաբժշկական տարբեր փորձաքննությունների եզրակացությունները հաստատել են ծնողների դիմումում մանրամասն նկարագրվածը:

Տես ➧ էջ 3

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունում

Յուլիսի 11-ին ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի նախագահությամբ տեղի ունեցավ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հերթական նիստը:

Վարչությունը լսեց «ՀՌԱԿ կառույցների վիճակը հանրապետության մարզերում» օրակարգային հարցը: Զեկուցումով հանդես եկավ վարչության անդամ Գառնիկ Հովակիմյանը: Նշվեց, որ կուսակցության X պատգամավորական ժողովի ավարտից հետո ՀՌԱԿ ակումբներ են հիմնադրվել Լոռու մարզի Վանաձոր եւ Ստեփանավան քաղաքներում, Տավուշի մարզկենտրոնում՝ Իջեւանում, Վայոց ձորի մարզի Մալիշկա ավանում, վերականգնել են իրենց գործունեությունը Սյունիքի մարզի «Իսրայել Օրի» եւ Կոտայքի մարզի «Եղվարդ» ակումբները: ՀՌԱԿ-ի նորագիրներ են արձանագրվել Գորիսի «Սյունիք» ակումբում: Կուսակցության նորագիրներ կան նաեւ Արմավիրի եւ Արարատի մարզերում: Դրա հետ մեկտեղ մարզերում գործող ՀՌԱԿ որոշ ակումբներ պատշաճ քարոզչական եւ կազմակերպական գործունեություն չեն ծավալել, որի հետեւանքով ոչ միայն այդ կազմակերպություններում չի նկատվում նորագիր կուսակցականների առկայություն, այլեւ նրանց աշխատանքն աննկատ է տվյալ մարզերում: Մասնավորապես նման վիճակում է Վայոց ձորի ՀՌԱԿ Եղեգնաձորի ակումբը: Լսվեց նաեւ շաբաթվա ընթացքում ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի եւ փոխատենապետ Հարություն Առաքելյանի հանդիպումների ընթացքը Գյումրիում: «Ազգ» օրաթերթի գլխավոր խմբագրի եւ վարչության անդամ Ռոբերտ Մավիսակալյանի Վանաձոր կատարած այցելության եւ հանդիպումների մասին հաղորդումը:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը հավանության արժանացրեց ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի ելույթի հիմնադրույթները՝ առաջիկայում Երեւանում կայանալիք կուսակցության վարչականների եւ ակումբների ներկայացուցիչների ժողովում: Նշված հարցերի կապակցությամբ ելույթ ունեցան ընկերներ Հարություն Առաքելյանը, Գառնիկ Հովակիմյանը, Մեխակ Գեւորգյանը, Ռոբերտ Մավիսակալյանը, Գագիկ Վարդանյանը, Միեր Մելիք-Բախշյանը, Հրաչյա Կարապետյանը, Սեւրոպ Հարությունյանը, Հրաչյա Տաթեւյանը:

Վարչությունը որոշում կայացրեց կուսակցական կառույցների ստեղծման ուղղությամբ որակապես բարելավել աշխատանքը, ինչպես նաեւ առավել կարեւորություն հաղորդել ակումբների ներկայացուցիչների պարբերական հանդիպումներին:

Նիստում քննարկվեցին նաեւ մի շարք այլ հարցեր:

■ Հայաստանի Հանրապետությունում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպանությունն անկեղծ երախտագիտություն է հայտնում ՀՀ բոլոր կազմակերպություններին եւ մասնավոր անձանց՝ Իրկուտսկի մոտ «ՏՈւ-154» օդանավի ուղեւորների եւ անձնակազմի ողբերգական մահվան կապակցությամբ դեսպանությանը հասցեագրած բազմաթիվ ցավակցությունների համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՄԼՈ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Վենետիկի հանձնաժողովը դրական եզրակացություն է տվել սահմանադրական բարեփոխումների փաթեթին

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի 6-ին Եվրախորհրդի Վենետիկի հանձնաժողովի լիագումար նիստում քննարկվել է ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների փաթեթը: Ինչպես այսօր հրավիրած ասուլիսում հայտնեց Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը, հանձնաժողովը տվել է վերջնական եւ պաշտոնական եզրակացություն, որը շարադրված է 78 կետով: Ըստ ՍԴ նախագահի, փաթեթը բարձր է գնահատվել, եւ 78 կետերից միայն 4-ում մոտեցումների խնդրում տարակարծություն կա, մնացած 74 կետերը դրվատանքի խոսքեր են: Ընդհանուր առմամբ կատարված աշխատանքը եւ սահմանադրական բարեփոխումների փաթեթում առաջարկվող լուծումները դրական են գնահատվել:

Գ. Հարությունյանը նշեց, որ փաթեթում մեծ ուշադրություն է դարձվել մարդու իրավունքների երաշխիքների ամրապնդման խնդրին: Սահմանադրության առաջին երկու գլուխների 80 տոկոսը փոփոխված է: Լրացումների, փոփոխությունների հիմնական ուղղությունները չորսն են. մարդու իրավունքների պաշտպանության սահմանադրական երաշխիքների ամրապնդումը, իշխանությունների տարանջատման, հավասարակշռված համակարգի ձեւավորումը (կրճատվել են նախագահի որոշ լիազորություններ, փորձ է արվել բարձրացնել ԱԺ-ի օրենսդրական գործունեության արդյունավետությունը եւ ամրապնդել խորհրդարանի վերահսկիչ դերը), դատական իշխանության անկախության երաշխավորումը եւ տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական հիմունքներում որոշակի ճշգրտումների ամրագրումը:

ՍԴ նախագահը լրագրողներին ներկայացրեց նաեւ այն չորս կետերը, որոնց շուրջ Վենետիկի հանձնաժողովի հետ տարակարծություններ կան: Դրանցից երկուսը վերաբերում են մարդու իրավունքների բաժնին, երրորդը՝ արտակարգ իրավիճակներում նախագահի կողմից ձեռնարկվող միջոցառումներին, 4-րդը՝ Երեւան քաղաքի կարգավիճակին:

Առաջին կետն առնչվում է գործող Սահմանադրության 20-րդ հոդվածին. նշվել է, որ հոդվածում ամրագրված

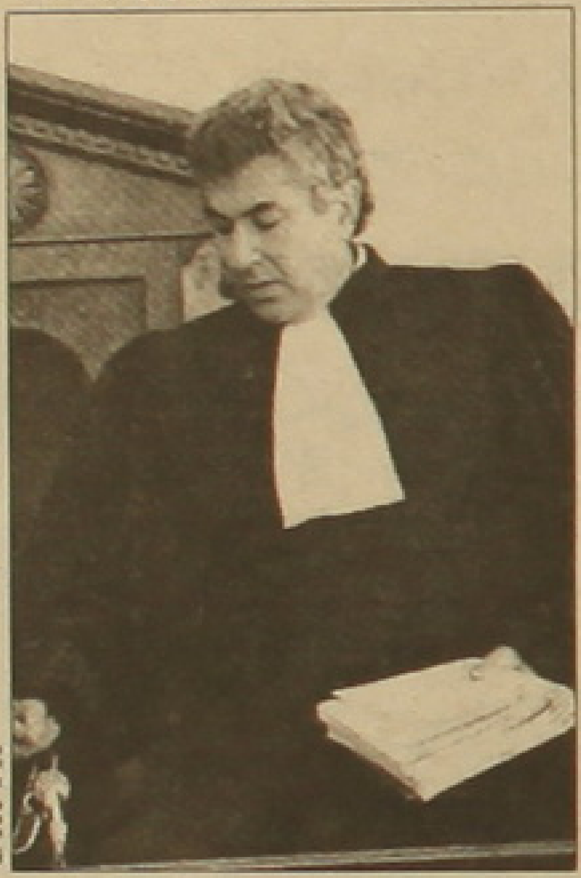
ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

պահանջը (այն, որ անձն իր վերաբերյալ պաշտոնական տեղակատվությանը եւ փաստաթղթերին ծանոթանալու իրավունք ունի եւ կարող է պահանջել դրանց ճշգրտումը) վերաբերի ոչ միայն քաղաքացիներին, այլեւ յուրաքանչյուր անձի: Նույնիմաստ ճշգրտում կա նաեւ 34-րդ հոդվածում:

Երրորդ կետը վերաբերում է նախագահի լիազորություններին առնչվող 55 հոդվածի 13 եւ 14 կետերին (ռազմական եւ արտակարգ դրության ժամանակ նախագահի կողմից ձեռնարկվող միջոցառումներին): Ըստ Գ. Հարությունյանի, Սահմանադրությունը պետք է բովանդակի դրույթներ, որով հնարավոր լինի գնահատել իրականացվելիք միջոցառումների համապատասխանությունն իրավիճակին, եւ խորհրդարանը, ելնելով դրանից, իրավասություն ունենա հակակշռել այդ գործողությունները, եւ եթե անհրաժեշտ է՝ կասեցնել դրանք: Փոփոխության հիմնական տրամաբանությունը, ըստ ՍԴ նախագահի, այն է, որ բոլոր դեպքերում իրականացվելիք միջոցառումները վերահսկելի լինեն: Առաջարկվել է, որ եւ ռազմական, եւ արտակարգ դրության ռեժիմը սահմանվի ոչ թե հրամանագրով, այլ օրենքով, եւ միայն օրենքի շրջանակներում միջոցառումներ ձեռնարկվեն: Միջոցառումների՝ իրավիճակին համապատասխանության գնահատականը պետք է տրվի ԱԺ-ի կողմից եւ դրանից ելնելով, իրականացվի համապատասխան գործողություններ:

Ըստ Գ. Հարությունյանի, խնդիրն այն է, թե մեխանիզմներն օրենսդրությամբ ինչպես կլուծվեն: ՍԴ նախագահը տեղեկացրեց, որ հանձնաժողովի կարծիքով, համակարգն այստեղ բարդ է, թեեւ լուծումները տրված են: Հանձնաժողովը նաեւ մտահոգություն է հայտնել, որ սկզբունքները հուսալի ամրագրվեն օրենսդրությամբ եւ հնարավոր լինի երաշխավորել, որ համաչափությունը պաշտպանված կլինի:

Չորրորդ հարցը Երեւանի քաղաքապետի նշանակման եւ ընտրությանն է վերաբերում: Գ. Հարությունյանի խոսքերով, Վենետիկի հանձնաժողովն այն կարծիքին է, թե անհրաժեշտ է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձեւավորման հարցում ընդհանուր միասնական սկզբունքային դիրքորոշում որդեգրել. եթե Երեւան քաղաքը համարվում է համայնք, ապա համայնքներում տեղական ինքնակառավարումը կարող է իրականացվել ընտրովի տեղական ինքնակառավարման ինստիտուտների ձեւավորման ճանապարհով, եւ քաղաքապետը պետք է ընտրվի: Գ. Հարությունյանը նշեց, որ իր կարծիքը համընկնում է այս տեսակետի հետ, սակայն վերջնական եզրահանգում կլինի քաղաքական քննարկումների արդյունքում: Հանձնաժողովը միաժամանակ ընդունում է, որ Երեւան քաղաքը առանձնահատուկ կարգավիճակ ունի, ինչը պետք է ամրագրվի հատուկ Երեւան քաղաքի մասին օրենքով:

Վենետիկի հանձնաժողովում միակ ելույթը, որով փորձ է արվել ձախողել քննարկման դրական ընթացքը, հնչել է Ադրբեջանի ներկայացուցչի կողմից: Վերջինս ընդգծել է, որ ՀՀ Սահմանադրության նախաբանը, որը հղում է կատարում ՀՀ անկախության հռչակագրին, եւ որն էլ իր հերթին՝ 1989 թ. դեկտեմբերի 1-ի որոշմանը, ՀՀ-ի պարտավորություններից չի բխում, եւ դրանով ԼՂ-ն համարվում է Հայաստանի մաս: Ադրբեջանի ներկայացուցիչն առաջարկել է, որ Վենետիկի հանձնաժողովը քննարկի այդ հարցը եւս: «Մենք գրավոր հայտնեցինք, որ Սահմանադրության առաջաբանի վերաբերյալ որեւէ փոփոխություն չենք ներկայացրել, եւ որ բարձրացված հարցը քննարկվող նյութի հետ կապ չունի, եւ չպետք է այն քաղաքական քննարկումների դաշտ տեղափոխել: ԼՂ-ի հիմնահարցը պետք է լուծվի Մինսկի խմբի շրջանակներում, բանակցային ճանապարհով: Հանձնաժողովը պաշտպանեց մեր դիրքորոշումը եւ որոշեց, որ այդ հարցը իր քննարկման առարկան չէ», ասաց Գ. Հարությունյանը:

ԼՂՀ-ում բացառում են Թուրքիայի ցանկացած միջնորդություն

Սկիզբը էջ 1

Իրանին բանակցությունների մասին տեղեկացնելու լուրն ինչ-որ տեղ անակնկալ էր այն առումով, որ դրա նախաձեռնությամբ, անշուշտ, ՌԴ-ի եւ Ֆրանսիայի հետ պայմանավորվածությամբ, հանդես եկավ ԱՄՆ-ը՝ Իրանի ախոյան պետությունը: Դիտորդներն անմիջապես արձագանքեցին, թե Իրանին ինչ-որ ձեւով ԼՂ բանակցային գործընթացում ներգրավելով ԱՄՆ-ը կփորձի Թուրքիային եւս ներքաշել բանակցային հոլովույթ, ասել է թե՝ վերջինիս հնարավոր միջնորդությամբ: Այս խնդրում Ադրբեջանի դիրքորոշումը պարզ է. Թուրքիան «ավագ» եղբայրն է, ցեղակից պետություն, ղարաբաղյան պատերազմի ընթացքում ադրբեջանցիներին օգնել է տնտեսապես, ֆինանսապես, զենք-զինամթերքով, «կամավորական ջոկատներով», նաեւ բարոյապես՝ ժամանակ առ ժամանակ Հայաստանին սպառնալով զինված ներխուժմամբ, «Երեւանի վրա մի քանի ռումբ նետելու ցանկությամբ», տնտեսական շրջափակմամբ: Պարզ է նաեւ Հայաստանի դիրքորոշումը. արտգործնախարար Վ. Օսկանյանի խոսքերով՝ միջնորդությունը հնարավոր է, եթե «կարողանանք ապահովել Թուրքիայի դրական ներգրավվածությունը ԼՂ հակամարտության կարգավորման մեջ»: ԵԱՀԿ Մխ երկրներից ԼՂ հակամարտության կարգավորմանը Թուրքիայի ցանկացած միջնորդությանը, ներգրավմանը միանշանակ դեմ է Հայաստանի ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանը, հակառակը՝ դրա ջատագովն է Թուրքիայի ռազմավարական դաշնակից ԱՄՆ-ը, Ֆրանսիան «չեզոք» է:

ԵԱՀԿ Մխ Ֆրանսիայի համանախագահ, նախկինում Իրանում Ֆրանսիայի դեսպան Ֆիլիպ դը Սյուրմեյնին հարցրեցի՝ չե՞ք կարծում, որ Իրանի հետ բանակցային գործընթացին կտեղեկացվի Թուրքիան: «Իրանը մեր հարեւանն է, Թուրքիան նույնպես մեր հարեւանն է: ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորումը ոչ միայն կարեւոր է մեզ համար, անշուշտ, առաջին հերթին կարեւոր է մեզ համար, այլեւ նրանց համար, ովքեր մոտ են մեզ», նշեց ֆրանսիացի դիվանագետը: «Այսինքն՝ Դուք կարծում եք, որ ինչ-որ ձեւով Թուրքիան պե՞տք է ներգրավվի ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացում»: Պրն Սյուրմեյնը պատասխանեց. «Կարծում եմ, դեռեւս ոչ: Կա բանակցային ֆորմատ, Քոչարյանն ու Ալիեւը հանդիպում են, մենք շարունակում ենք աջակցել փարիզյան եւ քիվեսթյան պայմանավորվածությունների շրջանակներում»:

«Դեռեւս ոչ»... Հիմա տեսնենք, թե ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման հարցում Թուրքիայի հնարավոր ներգրավման վերաբերյալ ինչպիսին են պաշտոնական Ստեփանակերտի եւ ԼՂՀ-ում գործող ազդեցիկ կուսակցության՝ ՀՅԴ-ի դիրքորոշումները:

ԼՂՀ արտգործնախարար Նաիրա Մելքումյան. «Թուրքիան չի կարող առանձին միջնորդական դեր կատարել հայտնի քաղաքականության պատճառով: Անկարան Երեւանի հետ ոչ միայն չի հաստատել դիվանագիտական հարաբերություններ, այլեւ տարիներ շարունակ ակտիվ հակահայկական կեցվածք է ընդունել: Թուրքիան Հայաստանի հետ քաղաքականությունը պայմանավորում է ԼՂ հարցով, հակամարտող երեք կողմերից երկուսի նկատմամբ ունի նախապաշարումներ: Թուրքիան չի կարող միջնորդական դերակատարություն ունենալ: Ուզում եմ հիշեցնել, որ Թուրքիան ԵԱՀԿ Մխ անդամ է, եւ այնքանով, ինչքանով բանակցությունների մանրամասներին տեղեկանում են Մխ մյուս պետությունները, տեղեկանում է նաեւ Անկարան: Ինչ վերաբերում է Իրանին, ապա պետք է նշենք, որ նույնիսկ այն երկրները, որոնք Թեհրանի հետ չունեն բնականոն հարաբերություններ, ընդունում են, որ Իրանն այս տարածաշրջանում եւ ԼՂ հակամարտության նկատմամբ խաղացել է շատ կայունացնող, հավասարակշռված դեր: Թեհրանը հավասարակշռված քաղաքականություն է վարում ինչպես Երեւանի, այնպես էլ Բաքվի նկատմամբ: ԼՂ կարգավորման հարցում Իրանի միջնորդության մասին դեռեւս չենք կարող խոսել, որովհետեւ Իրանը ԵԱՀԿ անդամ չէ, բայց այն կարգավիճակը, որ այսօր գտել են միջնորդ երկրները Թեհրանի համար, կարծում եմ, նաեւ գնահատականն է, որ տալիս է ԵԱՀԿ-ն տարածաշրջանում Իրանի դերակատարությանը, հասկանալով, որ առանց Իրանի տեղեկացված լինելու, դրական դիրքորոշում դրսեւորելու դժվար է հասնել հակամարտության համապարփակ կարգավորման»:

Արցախի ՀՅԴ ԿԿ ներկայացուցիչ Գրիշա Հայրապետյան. «Պարզապես պետք է 1988-ից այս կողմ վերլուծել այդ երկու պետությունների՝ Իրանի եւ Թուրքիայի պահվածքը, նոր ասել, թե ինչքանով ճիշտ կլինի բանակցային պրոցեսում ընդգրկել այդ երկու պետություններին: Եթե ղարաբաղյան պատերազմի ամբողջ ընթացքում որպես հարեւան Իրանն իրեն պահում էր միանշանակ օբյեկտիվ, գործում էր հավասարակշռված, հնարավորինս օգնում էր ադրբեջանցի փախստականներին, փորձում էր լավ հարաբերություններ պահպանել Հայաստանի հետ, ապա այդ ամենը չի կարելի ասել Թուրքիայի մասին, որը փորձում էր վախեցնել, սպառնալ հայերին, բացեիբաց օգնում էր Ադրբեջանին: Եթե Իրանը կարծես թե շահ չունի հակամարտության մեջ կողմերից որեւէ մեկի հաղթանակի հասնելու մեջ, ապա Թուրքիան ամբողջ աշխարհում հայտնի է որպես Ադրբեջանի ավագ եղբայր: Անընդունելի է, որ Թուրքիան ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթացին ինչ-որ ձեւով մասնակից դառնա»:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

ԳՅՈՒՄՐԻ

Զոհված զինվորի հայրը մինչեւ վերջ հետամուտ է եւ հավատում է, որ կհասնի արդարադատության

«Զեր միջոցով եւ սպանված մյուս զինվորների ծնողների հետ պետք է մեր բողոքը հղենք հանրապետության նախագահին, վարչապետին, պաշտպանության նախարարին, գլխավոր դատախազին, ԱԺ փափուկ աթոռներին նստած գյումրեցի պատգամավորներին... Մի՞թե չկա մեկը, որ այդ հարցն առաջ քաշի, թե խաղաղ պայմաններում ինչո՞ւ են զոհվում մեր զինվոր զավակները, չէ՞ որ դա թշնամու գնդակը չէ...»: Օրերս Գյումրիի «Ասպարեզ» լրագրողական ակումբում հրավիրված իր ոչ առաջին մամուլի ասուլիսում այսպես ասաց թերթերի նախորդ հրապարակումներից ու հեռուստաանդրադարձներից արդեն ծանոթ գյումրեցի ծնող Հենրիկ Մալխասյանը, որն իր համար ունի այդ հարցի պատասխանը: Ըստ նրա համոզման, դա բանակում մեր որոշ սպաների անպատժելիության հետեւանք է, որովհետեւ նախաքննական մարմիններն էլ իրենց հերթին չեն բացահայտում խաղաղ պայմաններում զինվորների զոհվելու հանգամանքները եւ սխալ եզրակացություններով քրեական գործը մտցնում են փակուղի:

Հիշեցնենք, որ Հենրիկ Մալխասյանի որդին՝ զինվոր Կարեն Մալխասյանը, զոհվել է 1999 թ. հոկտեմբերի 11-ին՝ դիրքում հերթապահելիս ծառայակցի արձակած գնդակից վիրավորվելու հետեւանքով: Ըստ դեպքից հետո կատարված նախաքննության եզրակացության՝ զենքի հետ անզգույշ վարվելու պատճառով պատահաբար արձակված գնդակից: Դրա հիման վրա էլ գործով մեղադրված Մխիթար Մկրտչյանը դատապարտվել է 4 տարի 6 ամիս ազատազրկման: Պատահած դժբախտության պատճառով արտագնա աշխատանքից վերադարձած հայրը, հենց սկզբից չհավատալով որդու զոհվելու պատահականությանը, շուտով ոչ միայն պնդել է, թե հարուցված քրեական գործի նախաքննությունը միտումնավոր սխալ ու թերի է արվում, այլեւ կատարել է սեփական ջանադիր հետաքննությունը: Դրա համար ծախսելով բավականին ժամանակ եւ միջոցներ, նա ձեռք է բերել քննությամբ չարձանագրված կամ պատշաճ ուշադրության չարժանացած այնպիսի նյութեր, որոնց հիման վրա նրա ներկայացրած վճռաբեկ բողոքն ի վերջո հիմնավորված ու պատճառաբանված է համարել Հայաստանի վճռաբեկ դատարանը: Վերջինիս քրեական եւ զինվորական գործերով պալատը, գործի նյութերին եւ վճռաբեկ բողոքին ծանոթանալուց հետո արձանագրելով, որ մասնավորապես նախաքննության մարմինը խախտել է գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ եւ օբյեկտիվ հետազոտմանը վերաբերող օրենսդրական պահանջները, իր անցյալ տարվա հուլիսի 21-ի որոշմամբ բեկանել է առաջին ատյանի կայացրած դատավճիռը եւ գործն ուղարկել ՀՀ զինվորական դատախազություն՝ նոր նախաքննության:

Հերթական ասուլիսին Հենրիկ Մալխասյանը ներկայացրեց խնդրի հետագա ընթացքը եւ պնդեց, որ նոր նախաքննությունը եւս թերի է կատարվել, նույն ոճով ու նույն սխալներով: Այդ տեսքով կրկին ուղարկվել է նախ առաջին ատյանի դատարան՝ Կապան, ապա այնտեղից՝ դարձյալ վճռաբեկ դատարան, որտեղ էլ գտնվում է այժմ: Իր հավաքած եւ մասամբ գործով ձեռք բերված փաստական ու փորձագիտական նյութերի հիման վրա Հ. Մալխասյանը պնդում է, որ իր որդին սպանվել է ոչ պատահական եւ ոչ դիմացից արձակված գնդակից, ինչպես արձանագրվել է, այլ խփվել է թիկունքից, այն էլ՝ տարբեր զենքերից արձակված երկու կրակոցից: Նա ուղիղ կապ է տեսնում այդ դեպքի եւ զինվոր-հրամանատար անառողջ հարաբերությունների պատճառով դրան նախորդած իրադարձությունների միջեւ, որոնց մասին նախապես իմացել է որդու հեռախոսազանգերից: Այս պնդումներից ոչ մեկը պաշտոնական քննությամբ մինչեւ այժմ չի հաստատվել, բայց եւ ծնողին ոչ ոք հակառակը հիմնավոր չի համոզել: Զոհված զինվորի հոր հավաստմամբ, իր մի շարք զորեղ փաստարկներն ու հարցադրումներն ուշադրության չեն առնվել եւ այդպես էլ չեն քննվել:

Բողոքելով գործը կրկին թերի քննությամբ դատարան մտցնելու դեմ, Հենրիկ Մալխասյանը ՀՀ արդարադատության խորհրդից, գլխավոր դատախազից պահանջում է կազմել հատուկ հանձնաժողով, ուսումնասիրել քրեական գործը՝ կատարելով նոր, իրոք անկախ եւ համալիր փորձաքննություն, որպեսզի ի հայտ բերվեն եւ պատժվեն գործի բոլոր մեղավորները: Հ. Մալխասյանը հաստատակամ է մինչեւ վերջ հետամուտ լինելու ճշմարտությանն ու արդարությանը: Այդ գործում նա իրեն աջակից է ընտրել հրապարակայնությունը, իրավապաշտպան կազմակերպություններին: «Խաղաղ բանակում զոհված զինվորների ծնողներ էլ կան, որոնք չեն բողոքում, որովհետեւ չեն հավատում, թե արդյունքի կհասնեն: Իսկ ես հավատում եմ», վերջում ասաց Մալխասյանը:

ԹԱԹԱՎԻՑ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Պետք է բացառվի որեւէ միջամտություն կամ ճնշում»

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունել է պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ընդունելության քննությունների առարկայական հանձնաժողովների նախագահներին:

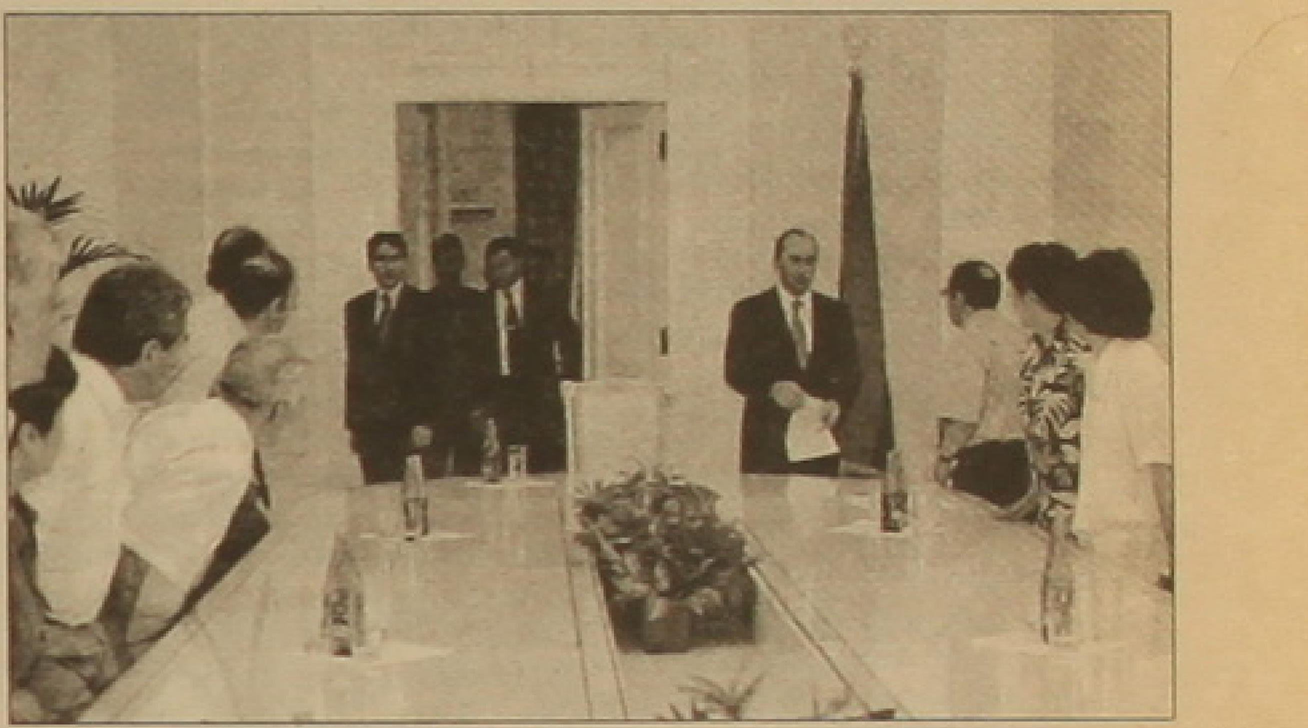

Ռոբերտ Քոչարյանն ասել է, որ բոլոր թերություններով հանդերձ, վերջին մի քանի տարվա ընթացքում հաջողվել է արդար եւ անաչառ քննություններ կազմակերպել, ինչպես նաեւ զգալիորեն բարելավվել է ընդունելության կարգը: Առաջնային համարելով քննությունների ողջ ընթացքի հրապարակայնության ու թափանցիկության ապահովումը, նախագահի պահանջն է, որ այս տարի քննություններն անցնեն ավելի կազմակերպված, իսկ բողոքները լինեն ավելի քիչ: Շեշտելով, որ հանձնաժողովների աշխատանքին պետական կառույցների կողմից որեւէ միջամտություն կամ ճնշում պետք է բացառվի, Ռոբերտ Քոչարյանն առաջարկել է նման փորձերի դեպքերում անմիջապես ահազանգել:

Հայ-իրանական համագործակցության կոնկրետ պայմանավորվածություններ

Հանքարդյունաբերությունը, քիմիական եւ թեթեւ արդյունաբերությունը, զբոսաշրջությունը ոլորտներն են, որտեղ հայ-իրանական համագործակցությունն արդեն հստակորեն ուրվագծվում է: Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության լրատվական ծառայությունից, Իրանի Իսլամական Հանրապետության Արեւելյան Ատրպատականի նահանգապետ Յահյա Մոհամադզադեի հետ հանդիպման ժամանակ նման կարծիք է հայտնել նախարար Կարեն Ճշմարիտյանը:

Արեւելյան Ատրպատականի նահանգապետը ներկայացրել է իր գլխավորած պատվիրակության Հայաստանում ձեռք բերած պայմանավորվածությունները՝ Գորիսի «Գամմա» ձեռնարկությունում մեքենաների մասերի համատեղ արտադրություն, Սիսիանի, Կապանի քարամշակման ձեռնարկությունների հետ համագործակցություն, Սիսիանի տրիկոտաժի ֆաբրիկայի վերագործարկում, Երեւանում՝ օճառի եւ ըմպելիքի, Թավրիզում՝ ծխախոտի եւ լամպերի համատեղ արտադրություն, Հայաստանից պղնձի խտանյութի գնում: Թերեւս առավել հետաքրքրական էր «Նաիրիտի» եւ Թավրիզի նավթաքիմիական համալիրի համագործակցության հարցը, որը նույնպես քննարկվել է հանդիպման ընթացքում:

Քննարկված հարցերի հետագա ուսումնասիրության եւ տեղեկատվության փոխանակման նպատակով ստեղծվել է համատեղ փորձագիտական խումբ, իսկ որպես բարեկամության դրսեւորման քայլ՝ իրանական կողմը օգոստոսի 12–19-ը Թավրիզում կայանալիք միջազգային ցուցահանդեսում հայկական կողմին կհատկացնի անվճար տաղավար:

Ա. Մ.

Հանձնաժողովը պահանջում է անհապաղ պաշտոնանկ անել Գագիկ Ջհանգիրյանին

Սկիզբը էջ 1

«Խոսքը վերաբերում է սարսափելի դաժան վերաբերմունքին, որի համար թեթեւ է անգամ խոշտանգում սահմանումը», հայտնեց Հ. Ալումյանը: Նա ներկայացրեց զինդատախազության վարույթում գտնվող մի գործ, որով մի շարք զինծառայողների պահել են ռազմական ոստիկանության (ՌՈ) մեկուսարանում եւ նրանց մատները սեղմել ունելիով: Իմանալով, որ զինծառայողներից մեկի ոտքին վերք կա, ռազմական ոստիկանության աշխատակիցներից մեկը ոտքերով հարվածել է վերքին: «Այս ամենի նպատակը ցուցմունք կորզելն էր, հետագայում ամեն նոր առաջ քաշված վարկած ստուգելիս նույն զինծառայողներին կրկին տարել են ռազմական ոստիկանություն՝ նոր վարկածներին համապատասխան ցուցմունքներ կորզելու համար», հայտնեց զեկուցողը:

Պրն Ալումյանն ավելացրեց, որ զինծառայողները ՌՈ-ում պահվել են առանց դատարանի որոշման, ՀՀ զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանի գրավոր ցուցումի հիման վրա: Վերջին անգամ զինծառայողներից մեկն այդտեղ պահվել է 2 ամիս, որը նրանք անվանում են «ընդունիչ-բաշխիչ» կայան: Սակայն, ինչպես պարզել էին հանձնաժողովի անդամները, հիշյալ «ապօրինի մեկուսարանում» ընդունում են, սակայն չեն բաշխում, եւ հանգել են այն եզրահանգման, որ ՌՈ-ն ապօրինի մեկուսարանի գոյությունը չբացահայտելու համար է անվանում «ընդունիչ-բաշխիչ» կայան: «Մարդիկ այնտեղ պահվում են այնպիսի պայմաններում, որի համեմատ թիվ 1 քննչական մեկուսարանը երեւի հանգստյան տան տպավորություն կթողնի», եզրակացրել է հանձնաժողովը հիշյալ կայանում ստուգումներ կատարելուց հետո:

Պրն Ալումյանը հայտնեց, որ առաջ քաշված յուրաքանչյուր վարկած ստուգելուց զինծառայողներից մեկից՝ Գրիշա Հարությունյանից, նոր ցուցմունքներ են պահանջել նոր վարկածին համապատասխան: Ունելիով սեղմել են նրա 10 մատները: «Անձամբ ինձ վրա այդ տղան այն տպավորությունը թողեց, որ խանգարվել է, նույնը մասնանշում են ծնողներն իրենց դիմումում, բոլոր փաստերը հաստատվում են արժանահավատ ապացույցներով»: Քրեական գործը հարուցվել է, բայց զինդատախազությունը երկու տարի է չի կարողանում բացահայտել, թեեւ ամեն դատական նիստում բոլոր խոշտանգվածներն անուններ տալիս են:

«Բոլորիս հայտնի է, թե ինչ է կատարվում զինդատախազությունում եւ, կարծում եմ, հանձնաժողովը շատ լուրջ պետք է զբաղվի այդ հարցով», հայտնեց հանձնաժողովի անդամներից փաստաբան Ռուբեն Ռշտունին՝ տեղեկացնելով, որ մի քանի օր առաջ ՀՀ գլխավոր դատախազին է դիմել՝ բացահայտ հանցագործություն կատարելու համար զինդատախազության նկատմամբ քրեական գործ հարուցելու պահանջով: Նրա ներկայացրած գործն իր իսկ բառով՝ այլ բնույթի խոշտանգում է: 97 թ. դեկտեմբերին ձերբակալել են ՀՀ ՊՆ բյուջետատնտեսային վարչության ֆինանսական բաժնի պետ, փոխգնդապետ Գրիշա Գրիշյանին՝ 70 հազար դոլար հափշտակելու համար: Նրան պարտադրել են վերականգնել պատճառված «վնասը»: Մինչեւ դեկտեմբերի 12-ը Գ. Գրիշյանը վերականգնել է 43 հազար 200 դոլարը, որից հետո ձերբակալել են եւ մեկ տարի պահել կալանքի տակ: Դուրս գալուց պարզվել է, որ կնոջը ստիպել են մուծել 194 հազար դոլար, որի պատճառով վաճառել են տունը, ողջ ունեցվածքը եւ տոկոսներով գումար վերցրել:

Ռ. Ռշտունին հայտնեց, որ գրավոր դիմել է Գ. Ջհանգիրյանին, առաջին երկու դիմումներն անպատասխան են մնացել, երրորդ դիմումից հետո զինդատախազությունը սկսել է վերադարձնել ավելորդ գանձած գումարը: Մնացել է 70 հազար դոլարը, որի համար ապրիլ ամսին վնասի փոխհատուցման հայցադիմում են ներկայացրել դատարան: Այդ ժամանակ պարզվել է, որ փետրվարի 2-ի ամսաթվով քրեական գործը կարճվել է: «Փաստը մնում է փաստ, որ զինդատախազությունում շորթում է կատարվել եւ պաշտոնական դիրքի չարաշահում, որը քաղաքացու համար ծանր հետեւանքներ է առաջացրել»: Փաստաբանը գտնում է, որ հանձնաժողովը շատ լուրջ պետք է զբաղվի զինդատախազության հարցով:

Խոշտանգման երրորդ փաստարկը ներկայացրեց հանձնաժողովի անդամներից «Զինվորի մայր» կազմակերպության նախագահ Գրետա Միրզոյանը: Զինծառայողներից Սուրեն Գրիգորյանի մայրը հանձնաժողովին է դիմել որդուն խոշտանգելու փաստարկներով՝ բողոքելով զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանի դեմ: Հայտնեց, որ Ս. Գրիգորյանին 7 ամիս առաջ ծեծել են Արմավիրում, որի հետեւանքով նա կորցրել է խոսելու ունակությունը: Սակայն հանձնաժողովները չեն հաստատում խոշտանգման հետեւանքով կատարված ֆիզիկական փոփոխությունը եւ չեն ճշտում նրա կարգավիճակը, որովհետեւ զինդատախազությունը հետապնդում է նրան:

Տկն Միրզոյանի ասելով, զինդատախազությունը ցանկանում է ցույց տալ, որ ոչ թե ծեծողներն են մեղավոր, այլ՝ մայրը: «Քննիչ Սամվել Հովհաննիսյանը սպասում է, որ խոշտանգվածն առողջանա, որպեսզի նրան մեղավոր ճանաչի, մինչդեռ նա տուժող է»: Ուզում են հաստատել, որ տղան չի խոսում 4 տարեկանից, մինչդեռ նա, հանձնաժողովի անդամների տվյալներով, լավագույն ցուցանիշներով է ավարտել համալսարանը եւ կիրթ է: «Զինդատախազությունում կան ուղղություններ, որոնք խանգարում են մեր պետականության կայացմանը», հայտարարեց տիկին Միրզոյանը՝ համաձայնելով Ռ. Ռշտունու հետ, որ պետք է լրջորեն զբաղվել զինդատախազության հարցով:

Զեկույցները քննարկելուց հետո հանձնաժողովի անդամները եկան այն եզրահանգման, որ անթույլատրելի է դեպքերի նման ընթացքն անտարբերության մատնելը եւ հանդես եկան առաջարկություններով: Նրանցից մեկը կողմնակալ չերեւալու համար առաջարկեց հաջորդ նիստում լսել Գագիկ Ջհանգիրյանին, սակայն առաջարկը պաշտպանություն չգտավ՝ նկատի ունենալով, որ «Ջհանգիրյանը միշտ աշխատում է չոր դուրս գալ նման դեպքերում, նրան կանչելը ոչինչ չի տա»: Քվեարկությամբ որոշվեց զինդատախազությունում ստեղծված կացության մասին իրազեկել հանրապետության նախագահին: Արդարադատության խորհրդին առաջարկել՝ ժամանակավորապես դադարեցնի Գ. Ջհանգիրյանի գործունեությունը: Դիմել ՀՀ գլխ. դատախազին՝ քր. գործ հարուցելու եւ խոշտանգողներին պատասխանատվության կանչելու համար: Դիմել ՀՀ նախագահին՝ Գ. Ջհանգիրյանի պիտանիության հարցը ԱԽ-ում քննարկելու համար:

Պատրա՞ստ է Ադրբեջանը նոր պատերազմի

Քոչարյան-Ալիեւ հերթական հանդիպումից առաջ եւ հատկապես դրանից հետո Բաքվում սաստկացած ռազմաշունչ եւ հոխորտալից հայտարարություններն ասես «առատության եղջյուրից» սկսեցին հորդել թե՛ Նախագահ Ալիեւի եւ թե՛ ընդդիմադիր քաղաքական գործիչների շուրթերից: Իրավացիորեն հարց է ծագում, արդյոք Ադրբեջանն ի զորո՞ւ է սկսել եւ «փառքով» ավարտել իր երեւակայական հաղթարշավը, թե՞ այս անգամ էլ կստանա արժանի հակահարված՝ իր ժողովրդին բերելով մարդկային, նյութական, բարոյական ու տարածքային նոր կորուստներ: Փորձենք պատասխան տալ այդ հարցերին՝ վերլուծելով ղարաբաղյան հակամարտության արդյունքում Ադրբեջանում ձեւավորված ներքաղաքական, տնտեսական, ռազմական եւ արտաքին քաղաքական պայմանները:

Ներքաղաքական առումով

Գաղտնիք չէ, որ հետխորհրդային Ադրբեջանում մի քանի իշխանափոխությունները, ուղղակի կամ անուղղակի կախված էին ղարաբաղյան խնդրի, ավելի ստույգ ղարաբաղյան ռազմաճակատներում տեղի ունեցած զարգացումներից: Մութալիբովի, Էլչիբեյի իշխանազրկումները հետեւանք էին հայկական ուժերի ռազմական հաղթանակների:

1994 թվականի բիշքեկյան հրադադարից հետո ընկած ժամանակահատվածը օբյեկտիվորեն կարելի է համարել ղարաբաղյան հակամարտության «ժամանակավոր սառեցման» փուլ, որը ձեռնտու էր Ադրբեջանի նախագահին, քանզի նախ նրան հնարավորություն կտար ամրապնդել իր դիրքերը երկրի ներսում, օգտվել նավթային դրամաշնորհներից եւ վերջապես Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի գործարկմամբ՝ տնտեսական լծակների օգտագործմամբ ուժեղացնել ճնշումը Հայաստանի ու Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետությունների վրա, մյուս կողմից՝ միջազգայնացնելով հակամարտությունը, Հայաստանի Հանրապետությանը ներկայացնել որպես ագրեսորի եւ իր կողմը թեքել միջազգային հանրության կարծիքը՝ դրա ձեւավորման օգտին ծառայեցնելով նավթային հաղթաթուղթը:

Առանձնապես մեծ ժամանակ չպահանջվեց, որ պաշտոնական Բաքուն հասկանա, որ ժամանակն իր օգտին չի աշխատում: Օրեցօր ավելի մշուշոտ դարձող Բաքու-Ջեյհան նավթամուղի իրագործման պարագան մի կողմից, մյուս կողմից մոտալուտ իշխանափոխության անկանխատեսելի հեռանկարը գալիս են փաստելու ադրբեջանական կողմի համար մի դառը տեսանելի ապագա. Ղարաբաղը «կորսվում է» անվերադարձ: Մնում է միակ միջոցը՝ պատերազմը: Կարծես թե այս հարցում որոշակի համաձայնություն է նկատվում իշխանությունների եւ ընդդիմության միջեւ: Սակայն այս «պատերազմական փոխըմբռնումն» արտաքուստ է միայն: Իրականում թե՛ Ադրբեջանի կառավարողները եւ թե՛ ընդդիմությունը ղարաբաղյան խաղաքարտը փորձում են օգտագործել սեփական քաղաքական նպատակներին հասնելու համար: Բաքվի իշխանությունները լավ հասկանում են, որ առաջին իսկ լուրջ անհաջողությունից հետո երկիրը կանգնելու է այս անգամ ոչ թե համեմատաբար անարյուն հեղաշրջման վտանգի, այլ ուղղակիորեն կարող է ներքաշվել քաղաքացիական պատերազմի բովի մեջ, որտեղ բարիկադների մի կողմում ժողովուրդն է լինելու, իսկ մյուս կողմում նրան ընդդիմանալու է ռազմաոստիկանական մեքենան իր ամբողջ հզորությամբ: Ի հավելումն դրան կակտիվանան նաեւ լեզգիական եւ թալիշական ազգային շարժումները, որոնք լրացուցիչ մարտահրավեր կդառնան Բաքվի իշխանավորների համար՝ պահանջելով հավելյալ ուժեր եւ միջոցներ դրանք ճնշելու համար:

Մյուս կարեւոր գործոնը Ադրբեջանի ծայրագավառներում իսլամական արմատական տրամադրությունների ուժգնացման հնարավորությունն է, որի մասին իր հոդվածներից մեկում ակնարկում է Լեյլա Յունուսովան (տես «Նեզավիսիմայա գազետա», 24 փետրվարի): Ճիշտ է, մասնագետներից շատերը թերահավատորեն են մոտենում դեպքերի նման զարգացման հնարավորությանը, սակայն գործազրկության համատարած ալիքը եւ բնակչության խիստ բեւեռացվածությունն ու մեծագույն մասի աղքատացումը, դրա հետեւանքով մասսայական դարձած ներքին եւ արտաքին տեղաշարժը չեն բացառում նման սցենարի հնարավորությունն առաջին հերթին փախստականների շրջանում:

Այսպիսով՝ ներքաղաքական զարգացումների տեսանկյունից նոր պատերազմը հազիվ թե ձեռնտու է տիրող քաղաքական ընտրախավի համար: Սակայն պետք է մատնանշել, որ եթե 90-ականների առաջին կեսերին Ադրբեջանում հեղաշրջումների արդյունքում գրանցված իշխանափոխությունները պայմանավորված էին ղարաբաղյան պատերազմով, Ալիեւի եւ նրա կլանի հեռացումը քաղաքական ասպարեզից կմեծացնի նոր պատերազմի վերսկսման հնարավորությունը, քանզի նոր ուժերը իշխանության կգան առաջին հերթին Ղարաբաղը «վերագրավելու» կարգախոսով:

Տնտեսական առումով

Ցանկացած պատերազմ պահանջում է հսկայական ծախսեր: Այս տեսանկյունից ոչ Հայաստանը, ոչ էլ Ադրբեջանը պատրաստ չեն երկարատեւ հյուծիչ պատերազմական գործողությունների: Ադրբեջանի պարագայում նոր պատերազմ վարելու հնարավորությունը կախված է լինելու երկրի հետագա տնտեսական զարգացման, մասնավորապես նավթի արտահանումից խոշոր օգուտներ ստանալու հնարավորությունից: Երկրի նավթարդյունաբերության ոլորտում ներդրվել են հսկայական միջոցներ դրանք վերակազմավորելու եւ վերագործարկելու համար, եւ այս ներդրումային նախագծերում ընդգրկված արեւմտյան նավթային ընկերությունները առաջինը կլքեն Ադրբեջանը, հուսախաբ անելով Բաքվին՝ Ադրբեջանը «երկրորդ Քուվեյթ» դարձնելու առանց այն էլ խիստ կասկածելի ծրագրում: Պատերազմի ընթացքում հաղորդակցական որոշ ուղղությունների սահմանափակման կամ դադարեցման դեպքում Ադրբեջանը կրկին կախվածության մեջ կընկնի Ռուսաստանի հետ կապող երկաթուղային եւ ավտոճանապարհային հյուսիսային երթուղիներից, որոնք կարող են խստացվել ռուսական կողմից՝ չեչենական ուժերի ակտիվացման դեպքում:

Այսօր Ադրբեջանի Հանրապետության բյուջետային ծախսերի մոտ 75 տոկոսը ապահովվում է նավթից եւ նավթամթերքներից ստացվող միջոցների հաշվին: 2000 թվականի տվյալներով Ադրբեջանը ներքին համախառն արդյունքի ծավալով ԱՊՀ երկրների շարքում առաջինն էր՝ 111,4 տոկոս (Հայաստանինը՝ 106 տոկոս): Արդյունաբերական եւ գյուղատնտեսական աճի ծավալով նույնպես Ադրբեջանը գրավել է առաջատար դիրքեր: Այստեղից կարելի է եզրակացնել, որ նոր պատերազմի վերսկսումը մահացու հարվածի տակ կարող է դնել երկրի տնտեսությունում գրանցված աճի տեմպերը, էլ ավելի սրելով սոցիալական ապահովության ոլորտում առկա իրավիճակը: Ավելին, դեպքերի նման զարգացման դեպքում չի բացառվում Բաքու-Սուփսա նավթամուղի աշխատանքների դադարեցումը (անվտանգության տեսանկյունից ելնելով, խափանումներ եւ այլն), որը եւ վերջնականապես կթաղի Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի շինարարության ծրագիրը:

Բարոյահոգեբանական առումով

Նոր պատերազմական գործողություններ սկսելու ջատագովները, ինչ խոսք, արտահայտում են այսօրվա ադրբեջանական հասարակության լայն շրջաններում տիրող իշխանական համակարգից եւ ստեղծված սոցիալ-տնտեսական դժվարությունների պատճառով հուսախաբ եղածների հոգեվիճակը՝ դրա ելքերից մեկը համարելով «կորցրած» տարածքների վերագրավումը: Այլ խոսքով, խաղում են ժողովրդի ազգայնական զգացումների եւ հայրենասիրական հետ: Մյուս կողմից՝ պաշտոնական Բաքուն «երկաթով եւ արյունով» գործելու իր նպատակադրության մասին հայտնելով, ակնհայտորեն փորձում է մեկ կրակոցով երկու նապաստակ սպանել. նախ, փորձելով շեղել բնակչության ուշադրությունը երկրի հրատապ լուծում պահանջող սոցիալ-տնտեսական խնդիրներից, մյուս կողմից, հնարավոր պատերազմի սկսման դեպքում «ազնվորեն» զգուշացնելով, որ նման խնդիրները կրելու են էլ ավելի սուր բնույթ:

Պարտվածի հոգեբանությունն առաջին հերթին մղում է ռեւանշի: Սակայն մի դրվագ վերջին զարգացումներից գալիս է փաստելու, որ նոր պատերազմը, որքան էլ փորձեն հայրենական կոչել, լայն ընդունելություն չի գտնի ադրբեջանական հասարակության կողմից: Ղարաբաղյան պատերազմում ադրբեջանցի հաշմանդամների նկատմամբ իշխանությունների գործադրած դաժան ճնշումների համալիր կիրառումը կարելի է համարել «նոր պատերազմի» առաջին տանուլ տված ճակատամարտը: Իշխանությունների այս «հերոս» հաղթանակը գալիս է վկայելու, որ ապագայում նման բախտի կարող են արժանանալ նրանք, ովքեր կրկին կճաշակեն պարտության դառը հաբը:

Բարոյահոգեբանական տեսանկյունից առավելությունն, անշուշտ, հայկական ուժերի կողմն է, նույնիսկ եթե պատերազմական գործողությունների սկզբնական փուլում երկու կողմերից լինեն կորուստներ (տարածքների, զինուժի եւ տեխնիկայի եւ այլն), ապա դա կանդրադառնա հայկական ուժերի բարոյահոգեբանական ընդհանուր վիճակի վրա շատ ավելի թույլ, քան ադրբեջանական կողմի վրա: Վիճակն էլ ավելի բարդ, կարելի է ասել խուճապային կդառնա հայկական ուժերի ճնշման տակ ադրբեջանական նոր տարածքների զիջման եւ դրան հետեւած փախստականների նոր հոսքի առաջացման հետեւանքով:

Ռազմական եւ ռազմաքաղաքական առումով

Ցանկացած լայնածավալ հարձակողական պատերազմ անխուսափելիորեն հանգեցնելու է զինուժի եւ տեխնիկայի հսկայական կորուստների, նամանավանդ երբ հակառակորդ կողմն ունի ամուր եւ հուսալի պաշտպանական դիրքեր եւ հակահարված տալու պատշաճ հնարավորություններ: Այսօր Ադրբեջանն իր տրամադրության տակ եղած զինուժի, տեխնիկայի եւ մյուս ռեսուրսների տեսանկյունից, ինչ խոսք, որոշակի առավելություն ունի: Սակայն անցյալ պատերազմի դասերը հուշում են, որ դա բավական չէ պատերազմը շահելու համար: Արցախյան պատերազմի ամբողջ ընթացքում, ունենալով մարդուժի, զինտեխնիկայի, հատկապես օդուժի զգալի առավելություն, ադրբեջանական կողմը բացի խաղաղ բնակավայրերի ռմբակոծումից չկարողացավ էական բեկում մտցնել պատերազմի մեջ (չհաշված 1992 թվականի ամռանը ձեռնարկած լայնածավալ հարձակումը) եւ ի վերջո տանուլ տվեց:

Ադրբեջանական բանակն այս անգամ ստիպված է լինելու հարձակվել հզոր պաշտպանական դիրքերում ամրացած հայկական ուժերի վրա եւ ճակատային լայնածավալ հարձակման դեպքում, նամանավանդ երբ պաշտպանական գծերի մեծ մասն ականապատված է, պատերազմական բոլոր օրենքներով տալու է մարդկային եւ տեխնիկայի ծանր կորուստներ: Ադրբեջանի այսօրվա ռազմական կարողություններն այնպիսին են, որ այդ կորուստները կրելուց հետո հնարավոր չի լինի հետագայում զարգացնել որեւէ, թեկուզեւ չնչին հաջողություն: Իսկ, եթե ադրբեջանական ուժերին հաջողվի զբաղեցնել նախկինում կորցրած որեւէ բնակավայր, ապա դժվար է կարծել, թե այստեղ կվերադառնան նախկին բնակիչները եւ կվերականգնեն իրենց բնակավայրերը, քանզի դրանք հայկական հրետանու հասանելիության սահմաններում գտնվելուց բացի, վերստին կորցնելու վտանգի տակ կլինեն:

Երկրորդ, նոր պատերազմը շատ նմանություններ կունենա առաջինի հետ: Նոր ռազմարշավի նախաձեռնման դեպքում ադրբեջանական բանակը բախվելու է կազմակերպված եւ արդեն կայացման փուլն անցած Արցախի՝ իր մարտունակությամբ հակառակորդին որոշակիորեն գերազանցող բանակի հետ, որին կաջակցեն նաեւ ՀՀ զինված ուժերը: Մեկ այլ, շատ կարեւոր հանգամանք եւս: Եթե նախկինում Բաքուն ամեն կերպ ջանում էր կոծկել իր կորուստների իրական չափերը, ապա այսօր կապի ժամանակակից միջոցների կիրառմամբ (բջջային հեռախոս, ինտերնետ) հնարավոր կլինի մասսայականացնել գերի ընկածների եւ սպանվածների անուններն ու այլ տվյալները, եւ դժվար չէ կռահել թե դրանք ինչ արձագանք կունենան ադրբեջանական հասարակության շրջանում:

Թուրքիայի դիրքորոշումը

Անկասկած այս ընթացքում Ադրբեջանը փորձելու է ապավինել Թուրքիայի աջակցությանը: Սակայն ի զորո՞ւ է Անկարան ռազմական օգնություն ցուցաբերել իր «կրտսեր եղբորը», թե՞ կրկին հուսախաբ կանի Բաքվին: Չմոռանանք, որ 1992 թվականի մայիսին, Թուրքիայի այն ժամանակվա նախագահ Թուրգութ Օզալի «հայերին մի փոքր վախեցնելու» ցանկությանն ի պատասխան, Մոսկվայից հետեւեց մարշալ Շապոշնիկովի ազդու զգուշացումը՝ թուրքական ներխուժման դեպքում երրորդ համաշխարհային պատերազմի սկսման վտանգի մասին: Այն ժամանակ Թուրքիան ընկրկեց, սակայն չդադարեց ռազմական օգնություն ցույց տալ Ադրբեջանին՝ տրամադրելով զենք եւ զինուժ: Այդ ընթացքում Հայաստանն արդեն ստորագրել էր մայիսի 15-ի տաշքենդյան Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիրը, իսկ այժմ գոյություն ունի նաեւ 1997 թվականի օգոստոսին ստորագրված ռուս-հայկական ռազմավարական համագործակցության մասին պայմանագիրը: Անկարան այս անգամ էլ ի վիճակի կլինի միայն սուր ճոճել: Ճիշտ է, երկրի ներսում քրդական ընդվզումները համեմատաբար նվազել են, սակայն Բալկաններում եւ Մերձավոր Արեւելքում կրկին ակտիվացած հակամարտությունները լրացուցիչ անհանգստություն են պատճառում Թուրքիային: Բացի այդ զգացնել են տալիս երկրի տնտեսության քրոնիկ դարձած ճգնաժամերը եւ ցանկացած ջղաձգում Անկարայի կողմից միայն կարելի է համարել որպես բարոյահոգեբանական աջակցություն Ադրբեջանին եւ ոչ ավելին: Նեոօսմանիզմի ջատագովները՝ իրենց վերագրելով կիպրոսյան սցենարի կիրառումը ղարաբաղյան հակամարտության պարագայում, առաջ են քաշում ոչ թե անմիջականորեն Հայաստանի վրա հարձակվելու, այլ ուղղակիորեն ԼՂՀ տարածք ներխուժելու իրենց նպատակադրությունը: Սակայն այս ավելորդ ճոռոմաբանության հետեւում թաքնված են թուրքական սահմանափակ հնարավորությունները: Նատոյական կապանքներով շղթայված լինելու հանգամանքը միայն բավական է զսպելու տարածաշրջանային տերության իր դերակատարությունն ապացուցելու թուրքական ախորժակը, անգամ այն դեպքում, երբ Նախիջեւանի կողմից ադրբեջանական հարձակմանն ի պատասխան հայկական ուժերը մասնակի կամ լրիվ կռազմակալեն այս շրջանը եւս:

Այսօր աշխարհում ուժերի նոր հաշվեկշիռ է հաստատվել: Հետխորհրդային առաջին տարիների «շիլաշփոթը» մնացել է անցյալում: Ուստի թուրքական վտանգի առկայությունը խիստ չափազանցված է թվում այսօր: Անկարայում ուշացումով են սկսել գիտակցել, որ իրենք որոշ չափով դարձել են Հայաստանի հանդեպ իրենց նախնական դիրքորոշման գերին: Երեւանի նկատմամբ միակողմանի նախապայմանների առաջադրումը եւ Ադրբեջանի հետ բոլոր հարցերում եղբայրական համերաշխության դրսեւորումները վերջին տասը տարիների ընթացքում թուրքական արտաքին քաղաքականության լուրջ անհաջողությունների պատճառ հանդիսացան: Նախ թուրքական քարոզչական մեքենան լուրջ անհաջողություններ կրեց «Ադրիատիկից մինչեւ չինական պարիսպ ձգվող թուրքական միություն» ստեղծելու ճանապարհին՝ Ադրբեջանի ռազմական պարտության հետ մեկտեղ: Չունենալով նախկին ԽՍՀՄ թուրքալեզու հանրապետությունների հետ անմիջական ցամաքային կապ՝ Թուրքիան կախվածության մեջ հայտնվեց Հայաստանի տարածքով անցնող տարանցիկ ճանապարհներից Իրանի եւ Ռուսաստանի ազդեցության տարածմանը այս շրջաններում հակազդելու համար, սակայն Անկարան նախընտրեց Հայաստանի նկատմամբ սպառնալիքների ու նախազգուշացումների գիծը, դրանով մեծապես պայմանավորելով իր անհաջողությունները «թուրքական քաղաքականության» ոլորտում:

Պետք է միայն հուսալ, որ նախքան հերթական ռազմական արկածախնդրությունը ձեռնարկելը Բաքուն կփորձի վերլուծել դրա բոլոր բացասական հետեւանքները, իսկ ադրբեջանական հասարակության առողջ ուժերը կջանան հետ պահել երկիրն անհարկի ու անիմաստ կորուստներից, քանզի կլաուզեւիցյան հայտնի «պատերազմը քաղաքականության շարունակումն է այլ միջոցներով» դրույթի որդեգրումը կործանարար կլինի առաջին հերթին հենց Ադրբեջանի եւ ադրբեջանական ժողովրդի համար:

ՀԱՅԿ ԴԵՄՈՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

ՍԻՐԻԱ

Բարեփոխումների ուղեկիցը

Պարբերական մամուլի նոր անուններ

Մեկ տարի առաջ Սիրիայի Արաբական Հանրապետության նախագահի պաշտոնում հորը՝ Հաֆեզ Ասադին հաջորդեց նրա երկրորդ որդին՝ Բաշարը (անդրանիկ որդին՝ Բասելը, տարիներ առաջ զոհվել է ավտովթարից):

34-ամյա Բաշար Ասադը երկրում խորացած տնտեսական ու այլ բնագավառներում նկատվող ճգնաժամից ելքը տեսավ բարեփոխումների մեջ: Այս քաղաքականությունում երկրի նախագահը վայելում է հասարակական լայն խավերի, հատկապես երիտասարդության զորակցությունը:

Բարեփոխումներն ընդգրկել են նաեւ զանգվածային լրատվության ոլորտը:

Թեեւ չի վերացել նախաստագրական գրաքննությունը, սակայն անհատների ու իրավական անձերի թույլ է տրվել լույս ընծայել պարբերական հրատարակություններ:

Այս թույլտվությունից առաջինն օգտվեց Սիրիայի Կոմունիստական կուսակցությունը, որը երկրում պաշտոնապես արտոնագրված հինգ կուսակցություններից մեկն է ու իշխանության ղեկին մոտ գտնվող «Բաաս» («Վերածնունդ») կուսակցության եւ ուրիշ երեք կուսակցությունների հետ կազմում է երկրի միակ քաղաքական բլոկը՝ Ազգային առաջադիմական ճակատը: Այս տարվա հունվարի կեսերին սկսեց լույս տեսնել, ավելի շուտ՝ վերահրատարակվել Կոմկուսի «Սաութ շաաբ» («Ժողովրդի ձայն») պաշտոնաթերթը եւ հանվեց բացահայտ տարածման ու վաճառքի: Մինչեւ անցյալ տարվա վերջը, Սիրիայի Կոմկուսը հրատարակում էր «Նիդալ շաաբ» («Ժողովրդի պայքար») երկշաբաթաթերթը՝ կուսակցական շրջաբերականի կարգավիճակով, առանց հրապարակային տարածման կամ վաճառքի իրավունքի: Տեղին է նշել, որ «Սաութ շաաբը» սկսել է հրատարակվել 40-ական թվականների սկզբին՝ որպես Սիրիայի եւ Լիբանանի Կոմկուսի պաշտոնաթերթ: 1942 թ. փետրվարին օրական պարբերականությամբ սկսեց լույս տեսնել դրա հայերեն տարբերակը՝ «Ժողովրդի ձայնը», որը բովանդակությամբ չէր կրկնում «Սաութ շաաբին» (խմբագիրներ՝ Հարություն Մադոյան եւ Հովհաննես Աղբաշյան, ապա՝ միայն Հ. Աղբաշյան): Կոմկուսի այս թերթերը լիբանանյան իշխանությունների կողմից փակվեցին 1948 թ.՝ պաղեստինյան պատերազմի պարտությունից հետո կոմունիստների դեմ հալածանքի արշավի ծիրում:

Սիրիական ազատ մամուլի երկրորդ անունը եղավ «Ալ Դումմարին» («Դումմարցին»)՝ կոչված Դամասկոսի արեւմտյան արվարձաններից մեկի անունով: Այս երգիծաթերթի հիմնադիրը, հրատարակիչն ու խմբագիրն է սիրիացի ճանաչված երգիծանկարիչ Ալի Ֆրզաթը, որի երգիծանկարները, մանավանդ քաղաքական թեմաներով, հաճախ զարդարում էին սիրիական պաշտոնաթերթերից «Բաասի» եւ «Թըշրինի» վերջին էջերը:

Հունիսի 24-ին Դամասկոսում լույս տեսավ սիրիական առաջին անկախ տնտեսական թերթը՝ «Ալ Իքթիսադիյյա» («Տնտեսական») շաբաթաթերթը: Հրատարակիչն է «Մամուլի եւ գովազդի արաբական միավորումը», որի հիմնադրումը վավերացրել է երկրի վարչապետը ս. թ. մայիսի 19-ին: Գլխավոր խմբագիրն է Ռադահ Աբդ Ռաբբոն, տնօրենը՝ Ալի Աբուդը: Ինչպես հուշում է անունը, թերթի նյութերը բացառապես վերաբերում են տնտեսության տարբեր բնագավառներին (բանկային համակարգ, աշխատավարձ եւ թոշակ, հարկային քաղաքականություն, գովազդի ու արժեթղթերի շուկաներ եւ այլն): Թերթի էջերում տեղ են գտել արաբական երկրների եւ համաշխարհային տնտեսության մասին հրապարակումներ: Հոդվածագիրների նյութերում քննադատվում են Սիրիայի տնտեսության զարգացմանը խոչընդոտող ամենատարբեր օրենքները, որոշումները եւ այլ նորմատիվային փաստաթղթերը: Առաջին համարի առաջնորդողում գլխավոր խմբագիրը հայտնում է, որ այս թերթը «մի լուրջ փորձ է հնարավորության սահմաններում օժանդակելու Սիրիայի համընդհանուր զարգացմանը, որը հայտարարել է նախագահ Բաշար Ասադը: Նա իր առաջնահերթությունների ամենավերեւում դրել է համընդհանուր զարգացման նպատակը՝ դրանով արդիականացման ու տնտեսական զարգացման ուղղու նախանշանը տալով»:

Մեր ունեցած տեղեկություններով, սիրիական ազատ մամուլի նոր անուններ շարունակվելու են հայտնվել հաջորդ ամիսներին: Որոշ հավաստի աղբյուրների համաձայն՝ Հալեպի հայկական շրջանակներ եւս դիմել են իշխանություններին՝ նոր պարբերականների թույլտվության համար (հիշեցնենք, որ հայկական արտոնված միակ պարբերականը Բերիո թեմի առաջնորդարանի «Գանձասար» երկշաբաթաթերթն է, որը գտնվում է հրատարակության հինգերորդ տարում եւ ՀՅԴ-ի անպաշտոն խոսափողն է):

Սիրիայում ազատականացման ու բարեփոխումների հովեր են փչում: Ինչպես ամենուրեք, Սիրիայում եւս պարբերական մամուլն ուղեկիցն է այդ փոփոխությունների եւ դրանց հայելային արտացոլումը:

Սիրիական մամուլը նոր զարթոնք է ապրում: Հուսանք, որ սիրիահայությունը լավագույնս կօգտվի բարեփոխումների գործընթացից եւ այլ դրական տեղաշարժերի շարքում կվերականգնի սիրիահայ պարբերական մամուլի հարուստ ավանդույթները:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կարեւորը «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծման նախաձեռնությունն ու միտումներն են

Սկիզբը էջ 1

«Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծման միտումների առումով ուշագրավ են դրա հիմնադիր անդամներից Լոնդոնում Թուրքիայի նախկին դեսպան Օզդեմ Սանբերքի խոսքերը. «Նպատակը ոչ թե ճշմարտությունը գտնելն է, այլ ապագայի նոր հորիզոններ բացելն ու փոխըմբռնումները խորացնելը»: Ակամա հարց է ծագում՝ ինչպե՞ս: Այդ հարցին Թուրքիայի արտգործնախարարությունը «Պատմության հետ հաշտվելու եւ իր հարեւանների նկատմամբ թշնամական քաղաքականությունից հրաժարվելու» Հայաստանին հասցեագրված կոչով դեռ նոյեմբերի 13-ին էր պատասխանել:

Եթե Թուրքիայի արտգործնախարարության այս կոչը համադրենք հանձնաժողովի ստեղծման նպատակի մասին Սանբերքի խոսքերին, ապա կեղծիքը որպես «ապագայի նոր հորիզոններ բացելու» նախապայման, գերադասելի է դառնում ճշմարտությունից, իսկ փոխըմբռնման խորացումը ենթադրում է Հայոց ցեղասպանության ուրացման հարցում աջակցել թուրքերին: Ենթադրվող աջակցության արդյունավետությունն ապահովելու համար հանձնաժողովի կազմում ընդգրկում են ծագումով հայ գործիչներին, պայմանով, որ նրանք հանձնաժողովի նպատակներին անվերապահորեն ծառայելու պատրաստակամություն ունենան, իսկ առաջադրանքները նրանց հոգեհարազատ լինեն:

Ահա թե ինչու, Ֆրանցի վկայությամբ, ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի աջակցությունը վայելող «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» կազմում Հայաստանից ընդգրկվել են ՀՀ նախկին արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը եւ Սիրիայում Հայաստանի նախկին դեսպան Դավիթ Հովհաննիսյանը, իսկ ԱՄՆ-ից՝ Հայկական համագումարի տնօրենների խորհրդի նախագահ Վան Գրիգորյանը: Ներկայումս Արզումանյանը ՀՀՇ նախագահն է, Հովհաննիսյանը՝ ՀՀՇ-ական: ՀՀՇ-ի վարած քաղաքականությունը՝ առավել եւս Թուրքիայի եւ Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ դրա որդեգրած դիրքորոշումը թերեւս հանձնաժողովի կազմում վերջիններիս ընդգրկման գրավականն է: Ինչ վերաբերում է Վան Գրիգորյանին, ապա նա իր մասնակցության նպատակահարմարությունը նախանձելի ակտիվ գործունեությամբ ապացուցել էր դեռ 1991-ին, երբ շրջանառության մեջ էր դրվում «ալաբոնյան» մութ ծրագիրը:

Հասկանալի է, որ Ամերիկայի հայկական համագումարի հաղորդագրության մեջ հանձնաժողովի ձեւավորումը պայմանավորվում է հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների ընդգրկումով: Մինչդեռ ՀՀՇ-ն քաղաքական կուսակցություն է, էլ չենք խոսում Սադի Էրգյուվենչի՝ թուրքական զինված ուժերի պաշտոնաթող գեներալի մասին: Քանի որ քաղաքական կուսակցությունները, առավել եւս զինված ուժերը որեւէ առնչություն չեն կարող ունենալ հասարակական կազմակերպությունների հետ, ուստի խնդիրը հանձնաժողովի կազմում այդ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների ընդգրկումը չէ, այլ զուտ քաղաքական նպատակներով ստեղծված քաղաքական այս հանձնաժողովը որպես հասարակական մատուցելը:

«Նյու Յորք թայմսի» թղթակից Դուգլաս Ֆրանցը նշում է, որ հանձնաժողովի կազմավորման աշխատանքներն արդեն մի քանի ամիս ծավալվում են: Ուրեմն մասնակիցները գաղտնի էին հանդիպում: Համենայն դեպս, հուլիսի 9-ին Ժնեւում նրանք հայտարարել են հանձնաժողովի կազմավորման մասին: Ավելին՝ Թուրքիայի նախկին արտգործնախարար Իլթեր Թուրքմենը, որ դրա հիմնադիր անդամներից է, վերադարձել է Ստամբուլ: Նա, ինչպես վկայում է «Զամանը» հուլիսի 12-ի համարում, հենց օդանավակայանում մամուլի ասուլիս է հրավիրել, մասնավորապես ասելով. «Թուրքերի եւ հայերի միջեւ բազմաթիվ շփումներ են եղել, բայց նման մակարդակի շփման սկզբնավորումն աննախադեպ երեւույթ է: Կազմավորվեց այնպիսի մի խումբ, որի անդամներն արդեն սովոր էին միմյանց հետ հանդիպելու եւ մտքեր փոխանակելու»:

Թուրքմենը գոհունակությամբ նշել է, որ հաշտեցման հանձնաժողովի ստեղծումը Թուրքիայում արժանացել է դրական արձագանքի: Այնուհետեւ նա ավելացրել է. «Ուրեմն նման բան ակնկալվում էր եւ ցանկալի էր: Ցեղասպանության հարցում մոտեցումները երկուստեք մնում են անփոփոխ: Մենք մտադիր ենք այս հարցը երկխոսությամբ հաղթահարել: Այլ կերպ, ուզում ենք թափ հաղորդել հաղթահարման ընթացքին»:

Վերջում Թուրքմենն ընդգծել է, որ հանձնաժողովին ֆրանսահայերը դրական մոտեցում չեն ցուցաբերել, ընդգծելով միաժամանակ այն մտադրությունները, ըստ որոնց նախատեսվում է հանձնաժողովի հաջորդ նիստը համապատասխանաբար Ստամբուլում եւ Երեւանում գումարել: Իլթեր Թուրքմենի վերոհիշյալ խոսքերը Ֆրանցի հոդվածի ֆոնին նորություն չեն: Բայց եւ այնպես դրանք հերթական անգամ հաստատում են Հայոց ցեղասպանության հարցը երկխոսության միջոցով չեզոքացնելու թուրքերի մտադրությունները: Ուրեմն, «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծման միտումներից բխող ԱՄՆ-ի շահախնդիր շահագրգռություններն էլ պետք է բխեն Թուրքիայի շահագրգռություններից:

Ջենովան տենդագին պատրաստվում է «Մեծ ութնյակի» հանդիպմանը

Հաշված օրեր են մնացել Ջենովայում «Մեծ ութնյակի» պետությունների ղեկավարների հանդիպման բացմանը: Իտալիայի իշխանություններն արդեն նյարդայնացած վիճակում են, քանի որ հանդիպման մասնակիցների եւ ջենովացիների անվտանգության ապահովումից բացի, ստիպված կլինեն դիմագրավել տնտեսական միասնականացման՝ գլոբալացման հակառակորդների անկանխատեսելի գործողությունները: Հազարավոր ապագա ցուցարարներ արդեն Իտալիա են մուտք գործել տարբեր երկրներից: Ժնեւի «Տան» օրաթերթը տեղեկացնում է, որ Իտալիայի իշխանությունները որոշել են հանդիպման ողջ ընթացքում փակ գոտի հայտարարել Ջենովայի կենտրոնական մասը: Իտալիան կարող է երկու շաբաթով «մոռանալ» Շենգենի պայմանագրի մասին եւ իր սահմաններում վերսկսել երկիր մուտք գործող եվրոպացիների ինքնության ստուգումները:

Վարչապետ Սիլվիո Բեռլուսկոնին արդեն 2 անգամ Ջենովա է այցելել քաղաքի տեսքը բարելավելու եւ անվտանգության միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով: Մի շարք ԶԼՄ-ների հայտնի է դարձել, որ գլոբալացման հակառակորդները մտադրվել են հանդիպման օրերին թափանցել քաղաքի փակ գոտի եւ այնտեղ ցույցեր կազմակերպել: Իտալացի 2700 զինվորականներ հարկ եղած դեպքում օգնելու են ոստիկաններին: Չորեքշաբթի օրն Իտալիայի ներքին գործերի նախարար Անտոնիո Մարտինոն հայտարարեց, թե զինվորականները «պարեկելու են օդում, ծովում, հսկելու են ռազմավարական օբյեկտները, օգնելու են ոստիկաններին, բայց չեն զբաղվելու կարգուկանոնի ապահովման հարցերով»:

ԶԼՄ-ներին հայտնի է դարձել, որ Ջենովայի մոտերքում նույնիսկ տեղակայվել է հակահրթիռային մարտկոց: Այս ձեռնարկումը եւ անվտանգության ապահովման մյուս ծայրահեղ միջոցառումները ոմանց հիմք են տալիս խոսելու Ջենովայում հոգեզառության մթնոլորտի ստեղծման մասին: Այսպես, երեքշաբթի օրը քաղաքի կենտրոնում ոստիկանները ձերբակալեցին 80-ամյա մի ծերունու, որը «կասկածելի» հակեր էր բեռնաթափում: Բայց պարզվեց, որ հակերի մեջ գրքեր են: Ջենովայում վերջերս հաճախ են հնչում ռումբերի տեղադրման ահազանգեր: Այդուհանդերձ, հոգեւոր առաջնորդները հավաստիացրել են, որ գագաթնաժողովի օրերին քաղաքի գլխավոր տաճարը եւ կենտրոնի մյուս եկեղեցիները բաց են լինելու:

Միաժամանակ կառավարությունը փորձում է երկխոսություն ծավալել գլոբալացման հակառակորդների, մասնավորապես 700 միություն ընդգրկող «Ջենովայի համաժողովի» հետ: Ներքին գործերի նախարար Ա. Մարտինոն հայտարարել է, որ գագաթնաժողովում, տնտեսական հարցերից բացի, քննարկվելու են ՁԻԱՀ-ի եւ աղքատության դեմ պայքարի, շրջակա միջավայրի հարցերը:

Իտալիայի ձախակողմյան ընդդիմության եւ արհմիությունների ներկայացուցիչները մտադիր են միանալ ցուցարարներին եւ հուլիսի 20–21-ը թափանցել փակ գոտի: Իսկ համակարգչահենները արդեն գործի են անցել: Միայն երեքշաբթի օրը 24 ժամվա ընթացքում գագաթնաժողովի դեմ համակարգչահենության 20 փորձ է արվել: Հանդիպման օրերին ընդդիմախոսները կանցկացնեն տարբեր հակամիջոցառումներ ու համաժողովներ: Մի շարք բանվորներ սպառնում են հոսանքը կտրելով խափանել գագաթնաժողովի աշխատանքը: Իսկ Ջենովայի համայնքի ղեկավար, կոմունիստ Անտոնիո Բրունոն պոռնիկներին առաջարկում է հուլիսի 15–22-ը «սեքսադուլ» հայտարարել գագաթնաժողովի մասնակիցներին, սպասարկու անձնակազմին եւ ոստիկաններին:

Պ. Ը.

Իրաքը վերսկսեց նավթի արտահանումը Պարսից ծոցի Մինա ալ Բաքր նավահանգստով

ԷԼ ՔՈՒՎԵՅԹ, 12 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՄԱԿ-ի հետ հինգշաբաթյա դիմակայությունից հետո Իրաքը վերսկսեց նավթի արտահանումը Պարսից ծոցի Մինա ալ Բաքր նավահանգստով: Ներկայումս այդ նավահանգստում բեռնվում է երեք լցանավ, որոնցից մեկը կմեկնի այսօր:

Երեքշաբթի օրը Իրաքը վերսկսել է նավթի արտահանումը Քիրքուկ (Հյուսիսային Իրաք)-Ջեյհան նավթամուղով: Փորձագետների տվյալներով, Իրաքին մինչեւ վեց օր կպահանջվի ՄԱԿ-ի կողմից վերահսկվող օրական 2,1-2,3 մլն բարել նախկին արտահանական ծավալներին վերադառնալու համար:

Իրաքը համաշխարհային շուկայում նավթի վաճառքը դադարեցրել էր հունիսի 4-ին՝ ի նշան բողոքի այն բանի դեմ, որ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը համաձայնվել էր քննարկել Բաղդադի դեմ միջազգային տնտեսական պատժամիջոցների ռեժիմը փոխելու վերաբերյալ անգլո-ամերիկյան առաջարկությունը: Այդ դեմարշը Իրաքի վրա նստեց 1,3 մլրդ դոլար:

ՌՈՅԹԵՐ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հռոմից 30 կմ հեռու, ծովեզրյա Սանտա Մարինելլա քաղաքում մեկուսի, առանձնացած կյանքով արդեն 13 տարի ապրում է քանդակագործ Նվարդ Զարյանը։ Սանտա Մարինելլայի ստուդիան դարձել է սիրված հավաքատեղի քաղաքի արվեստասերների համար։ Հազվադեպ է այցելում Հռոմ և քանի որ շատ քիչ շփումներ ունի հայ համայնքի հետ, հայերեն խոսում է

Սանտա Մարինելլայի հայ քանդակագործուհին

Նվարդ Զարյան

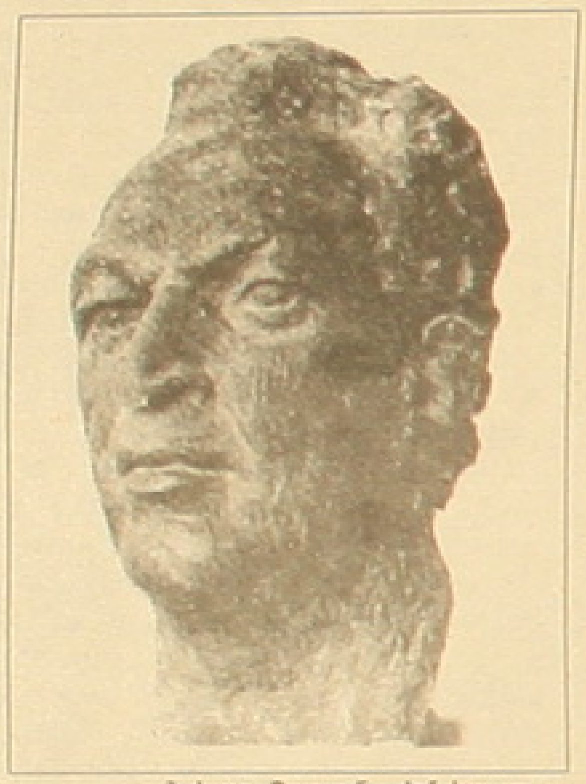
Նվարդ Զարյան. «Իմ հայրը»։

միայն աղջկա՝ Ռիտայի հետ, «բլուրի գագաթի ծովեզերքի իր տան վերից է սիրում նայել ծովը»՝ շրջապատված պարտեզի նստարաններին տեղադրված «Պառկած կինը», «Նստած կինը», «Փոքրիկը գրկին կինը» և այլ քարեղենացած իր «հարազատներով»։ Կին քանդակագործուհի, որ դժվարորեն է հարթել իր ուղին և հռչակն արվեստում ու միշտ իր ստեղծագործությունները հպարտորեն է ներկայացրել իբրև հայ արվեստագետ։

Նվարդ Զարյանը վերջին անգամ Հայաստան այցելել է 1987-ին։ Իր աշխատանքները ցուցադրվել են Երևանում, հրատարակվել է կատալոգ։ Իր այս վերջին այցին հետաքրքրված էր Երևանում գտնվող աշխատանքների ճակատագրով, երախտագիտությամբ է հիշում սփյուռքահայության հետ մշակութային կապերի կոմիտեի նախագահ Վարդգես Համազասպյանին, որ նրան այդ տարիներին օգնել էր ստուդիայի համար հողատարածք տրամադրելու հարցում, սակայն անհասկանալի պատճառներով այդ տարածքը ետ էին վերցրել։ Հայաստանի անկախացումից ի վեր առաջին անգամ լինելով հայրենիքում, շատ փոփոխություններ է նկատում. «Մերին անուշ կիները դարձեր են եվրոպական՝ հագուստները, կոշիկները ստանդարտ կդառնա, իրենց հայկական անուշիկ կինությունը կորցրեր են, ինծի համար նույնն են, ինչպես իտալացի կիները, մինչդեռ հայ կինը տարբեր էր»։

Նվարդ Զարյանը ծնվել է Իտալիայի Ֆիորենցիա քաղաքում, արվեստագետ ծնողների ընտանիքում։ Հայրը հայ տաղանդավոր գրող Կոստան Զարյանն էր, մայրը երաժիշտ էր, դաշնակահարուհի։ Մեծանալով արվեստի մթնոլորտում, նա ստացել է եվրոպական հիմնավոր կրթություն։ 1922 թ. ընտանիքով Երևանից տեղափոխվել են Փարիզ՝ կրելով սփյուռքահայերին բաժին ընկած բոլոր դժվարությունները։ 1934 թ. վերջնականապես հաստատվելով Իտալիայում՝ հաճախում է նախ Պրերայի, ապա Վենետիկի արվեստի վարժարանները։ Ուսանում է Հռոմի գեղարվեստից ակադեմիայում, ճարտարագիտության բարձրագույն դպրոցում։ Պատերազմի տարիներին շարունակում է աշխատել դժվարին պայմաններում, մենակ, նորածին դստեր հետ։ Ամուսինը՝ նկարիչ, քանդակագործ Մարիո Չիմարային, մեկնել էր պատերազմ։ Իտալիայում այն ժամանակ դժվար էր «կին և միաժամանակ քանդակագործ ըլլալ», չէր ընդունվում։ Եվ միայն 1945 թ. «Մայրություն» և «Սերը» քանդակների՝ Թերնի Մանցոնելլի պալատում ցուցադրության առիթով գրվեց առաջին և դրվատելի հոդվածը, չիմանալով, որ հեղինակը կին է (աշխատանքների մեծածավալությունը և ներքին ուժը տղամարդ քանդակագործի տպավորություն էին ստեղծել)։

Պատերազմի ավարտից հետո Նվարդ Զարյանը սկսում է մասնակցել ինչպես հավաքական, այնպես էլ կազմակերպում է անհատական ցուցահանդեսներ (Հռոմում, Վիեննայում, Միլանում, Կոպենհագենում, Օսլոյում և այլուր)՝ արժանանալով բարձր գնահատանքի և մրցանակների, այդ թվում նաև առաջին մրցանակի, բացառիկ նրանով, որ տրվել էր կին քանդակագործի։ Զարյանի անձնական մասնավոր ցուցասրահը («LA CASSAPANCA») բացվում է 1951 թ.։ 1960 թ. հոր՝ Կոստան Զարյանի հետ 30 տարիների բացակայությունից հետո այցելում է Հայաստան, ծանոթանում և համագործակցում Հայաստանի նշանավոր ճարտարապետների, նկարիչների, հնագետների հետ, ստեղծում իր տուֆե քանդակները։ Այդ տարիներին դասավանդելով Հռոմի արվեստի վարժարանում՝ միևնույն ժամանակ աշխատում է իր խմբաքանդակների վրա, շարունակում կազմակերպել ցուցահանդեսներ։ Տարիներ անց հրավիրվում է հայրենիք՝ աշխատելու Հայաստանը ներկայացնող «Մայրություն» մեծածավալ ստեղծագործության վրա։ Ցավոք, այս աշխատանքի հետ կապված տխուր հիշողություններ ունի տկն Զարյանը։ «Եղբայրս՝ Արմեն Զարյանը, բուլվար կնախագծեր հոս։ Փոքրիկ ստուդիո մը տվին իր մոտ։ 2 ամիս կեցա հոս և ըրի այս քանդակին մակետը (3,5 մ), բուլվարին վերը (Գլխավոր պողոտա) պիտի դրվեր «Մայրություն» 10 մ բարձրությամբ քանդակը։ Եկան ճարտարապետները և հիացած էին, գտած էին քարը, որ ես կուզեի, կարմիր, գոց գույնի քարը, կտրած էին կտորը։ Ես մեկնեցա, որովհետև ակադեմիայի պրոֆեսոր էի, աշխատանք ունեի։ Երբ որ կոմունիզմը ընկել է, քանդել էին, նետել էին»։

Նվարդ Զարյանի առայժմ վերջին ցուցահանդեսը 1996 թ. Սանտա Մարինելլայի ծովափին գտնվող միջնադարյան (X դ.) սքանչելի բերդի մեջ կազմակերպվեց։ Հայ մշակույթը ճանաչելի դարձնելու առումով շատ ուսանելի ու կարևոր այս ցուցահանդեսն ընդգրկում էր Նվարդ Զարյանի քանդակները, ինչպես նաև կազմակերպվել էր լուսարան հայ ճարտարապետության վերաբերյալ, ուր ներկայացված էին հայոց եկեղեցիներն ու խաչքարերը (նաև Իտալիայի) լուսանկարներով, իրենց պատմությամբ։ Այս ցուցահանդեսի առիթով իտալացի արվեստաբան Ֆորենցա Թրուչին «Frera letteraria» հանդեսում գրում է. «Իր աշխատանքի և իր հղացումի ժամանակ նա հաղթահարում է ամեն փորձություն, որ կարող էր իրեն հեռացնել այն իրական ու քնարական աշխարհից, որոնցով ողողված էին ներկայացված կանայք, ի՜նչ քնքշություն և միաժամանակ վճռականություն կա կանացի այդ բոլոր տիպարների մեջ։ Մարմարով, ցեմենտով, հանքաքարերի կույտերով շաղախված այս զանգվածներից ծնվել են մայրեր՝ զավակները գրկներին»։

Սանտա Մարինելլայի՝ թանգարանի վերածված իր գեղեցիկ տան առանձնության մեջ ապրող ու ստեղծագործող 80-ն անց հայ քանդակագործուհին քաղաքի շատ ճանաչված ու գնահատված անձերից է։ Երբ 1982 թ. Սանտա Մարինելլայի լեռնասահքի վթարը պատահեց, զոհվածների հիշատակին նվիրված քանդակի համար քաղաքի բնակիչները նրան դիմեցին։ Եվ 2000 թ. աշնանն իր «Փոքրերի շուրջպարը մեռած ծառի շուրջը» աշխատանքը տեղադրվեց Սանտա Մարինելլայի հրապարակներից մեկում։

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՎԵՐԱԲԵՄԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Պոլիկտոսը» վերստին բեմում է

1700-ամյակի տոնակատարության շրջանակներում մի բեմադրությամբ է հանդես գալու ազգային օպերայի և բալետի թատրոնի նախկին գեղարվեստական ղեկավար Տիգրան Լևոնյանը, որը հուլիսի 29-ին «Զվարթնոց» տաճարի ավերակներում կներկայացնի հայ հանդիսատեսին արդեն հայտնի իր բեմադրական աշխատանքներից մեկը՝ Դոնիցետիի «Պոլիկտոս» օպերան։ Ինչպես տեղեկացանք պրն Լևոնյանից, տաճարում ընթացքի մեջ է համապատասխան հարմարությունների կառուցումը, քանի որ օպերան ներկայացվելու է բացօթյա։

«Ինչո՞վ էր պայմանավորված հենց «Պոլիկտոսի» ընտրությունը» հարցին պրն Լևոնյանը պատասխանեց, թե այս օպերան, որին հիմք է ծառայել ֆրանսիացի դրամատուրգ Կոռնելի համանուն պիեսը, իր բովանդակությամբ ավելի քան համապատասխանում է Հայաստանում քրիստոնեության պետականորեն ընդունման պատմական իրադարձությանը։ Բեմադրիչը հիշեցրեց նաև, որ «Պոլիկտոսի» այս բեմադրությունը ոչ վաղ անցյալում հաջողությամբ ներկայացվել է Մոսկվայի Մեծ թատրոնում և Իսպանիայում։ Կատարողական կազմը ներկայացնելիս՝ պրն Լևոնյանը տեղեկացրեց, որ դիրիժոր Յուրի Դավթյանի ղեկավարությամբ հանդես են գալու ազգային օպերայի և բալետի թատրոնի նվագախումբն ու երգչախումբը, մենակատարների թվում են Հասմիկ Հացագործյանն ու Անահիտ Մխիթարյանը (Պաուլինայի դերերգով), Սարգիս Թորոսյանը (Պոլիկտոս), Կոնստանտին Սիմոնյանը (Սևերո) և ուրիշներ։

Ա. Դ.

Երաժշտական լեզվի մաքրությամբ

Իրանահայ կոմպոզիտոր, դաշնակահար Էմանուել Մելիք-Ասլանյանը ծնունդով Թավրիզից է։ Նա գերմանական երաժշտական կրթական կուռ սիստեմի հետևորդն է, նախ Համբուրգի կոնսերվատորիայի, ապա Բեռլինի բարձրագույն երաժշտական ակադեմիայի սանը։ Սկսել է ուսումը որպես դաշնակահար, ապա և՝ որպես կոմպոզիտոր և նվագավար։

Սփյուռքահայ երաժշտության քաջատեղյակ Ցիցիլիա Բրուտյանը նրա երաժշտության մեջ լսեց իրանականի և բուն հայկականի զարմանալի ներդաշնակությունը։ Ես նույնպես ունկնդրելով Մելիք-Ասլանյանի երկերը, մտածեցի, որ ազգությունը և միջավայրի երաժշտությունը տաղանդավոր անհատի մեջ յուրօրինակ արժեքներ կարող են ծնել։ Օրինակ, իրանական մեղեդիների օգտագործմամբ նվագախմբի համար գրված «Բուլբուլը» զուտ է ու ամփոփ հնչերանգային իր ծավալմամբ։ Մտածում ես նաև, որ կոմպոզիտորի յուրատիպ մտածողության հենքն ազգայինն է։ Սա, հատկապես, հաստատվում է հայ ժողովրդական մեղեդիների օգտագործմամբ և մշակմամբ։ Հայ ականավոր կոմպոզիտոր Էդվարդ Միրզոյանը նույնպես Մելիք-Ասլանյանի ստեղծագործություններում գնահատում է «ժողովրդական երաժշտության շատ հմուտ և բարձրաճաշակ օգտագործումն ու նաև գրության ժամանակակից պրոֆեսիոնալ մակարդակը, երաժշտական նյութի զարգացման հետաքրքրական ձևերը, երաժշտական լեզվի ոճական մաքրությունը»։

Այս առանձնահատկությունները հատկապես դրսևորվում են նրա «Փարվանա» դաշնամուրային պոեմում, «Գուլբանգ», «Սոխակի դայլայլը» վոկալ գործիքային, «Պար ու մեղեդի» նվագախմբային երկերում, դաշնամուրային կոնցերտում, դաշնամուրային պիեսներում։ Նշանակալից են նաև «Աֆսանեյե Աֆարինեշ», «Ստեղծագործության առասպելը» բալետները։

Էմանուել Մելիք-Ասլանյանը ճանաչված է նաև որպես դաշնակահար։ Նա համերգային բեղուն գործունեությունը իրականացրել է Եվրոպայի տարբեր երկրներում։ Բազում համերգներից հատկապես հիշարժան է 1940 թվականի անդրանիկ համերգը Բեռլինի «Բախ» սրահում։ Ունկնդիրների վրա գեղարվեստական այնպիսի ներգործություն են թողնում Մելիք-Ասլանյանի բեթհովենյան կատարումները, որ նրանք, լսելով պատերազմական ահազանգի ձայները, դահլիճից չեն հեռանում։

Մելիք-Ասլանյանը Թեհրանում ճանաչված է նաև որպես դաշնակահար-մանկավարժ։ Նրա երախտապարտ սաները հիացմունքով են հիշում իրենց ուսուցչի դասավանդումն ու մարդկային բարեմասնությունները։ Չնայած իր պատկառելի տարիքին, Մելիք-Ասլանյանը շարունակում է ստեղծագործել։

Երաժշտի նրա բեղուն ու բովանդակալից գործունեությունն ազգ ու մշակույթ ամբողջականացնող խոսուն դրսևորումներից է։

ԱՐԱՔՍ ՍԱՐՅԱՆ

1700-ԱՄՅԱԿ

Համերգ, որը երևույթ է լինելու Հայաստանի մշակութային կյանքում

Ինչպես արդեն գրվել է մեր թերթում, Իտալիայի Ռավեննա քաղաքում ավանդաբար կազմակերպվող երաժշտական ճանաչված փառատոնն այս տարի «հանգրվանելու» է նաև Հայաստանում։ 1700-ամյակի տոնակատարության առիթով և «Բարեկամության կամուրջներ» նշանաբանի ներքո՝ փառատոնի բացումը կատարվելու է Ռավեննայում՝ հուլիսի 22-ին, այնուհետև փառատոնի մասնակիցները՝ իտալական «Լա Սկալա» հանրահայտ օպերային թատրոնի երգչախումբը, նվագախումբն ու մենակատարները կհյուրընկալվեն Երևանում, ուր հուլիսի 23-ին մարզահամերգային համալիրի դահլիճում կհնչեն Պերգոլեզիի «Ստաբատ Մատերը», հատվածներ Վերդիի «Նաբուկո» օպերայից։ «Բարեկամության կամուրջներ» համերգաշարն իր շարունակությունը գտնելու է հուլիսի 24-ին, Ստամբուլում։

Փառատոնի վերաբերյալ որոշ տեղեկություններ մանրամասնելու նպատակով դիմեցինք առաջիկա համերգի կազմակերպչական հարցերով զբաղվող Արմեն Մանուկյանին, որն էլ հայտնեց, թե հռչակավոր դիրիժոր Ռիկարդո Մուտիի հետ Երևան են ժամանելու «Լա Սկալայի» մենակատարներ Բարբարա Ֆրիտոլին և Իրինա Իորդաչեսկուն (սոպրանո), Ֆերուչիո Ֆուռլանետոն (բաս)։ Տեղեկացրեց նաև, որ, համաձայն նախնական ծրագրի, փառատոնը սկսվելու էր Ռավեննայում և շարունակվելու էր Ստամբուլում, սակայն 1700-ամյակի իրադարձության փաստը պատճառ է դարձել իտալական կողմի նախաձեռնությանը՝ համերգացանկում ընդգրկելու Երևանը ևս։ Պրն Մանուկյանը չհաստատեց վերջերս շրջագայվող այն խոսակցությունների հիմնավորված լինելը, թե երևանյան համերգին ներկայանալու է «Լա Սկալայի» ոչ առաջին հիմնական կատարողական կազմը։ «Այս համերգը երևույթ է լինելու Հայաստանի մշակութային կյանքում, իսկ համոզվելու համար հարկավոր է պարզապես այցելել և ունկնդրել», ասաց նա։

Ա. ԴՈՎԼԱԹՅԱՆ

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

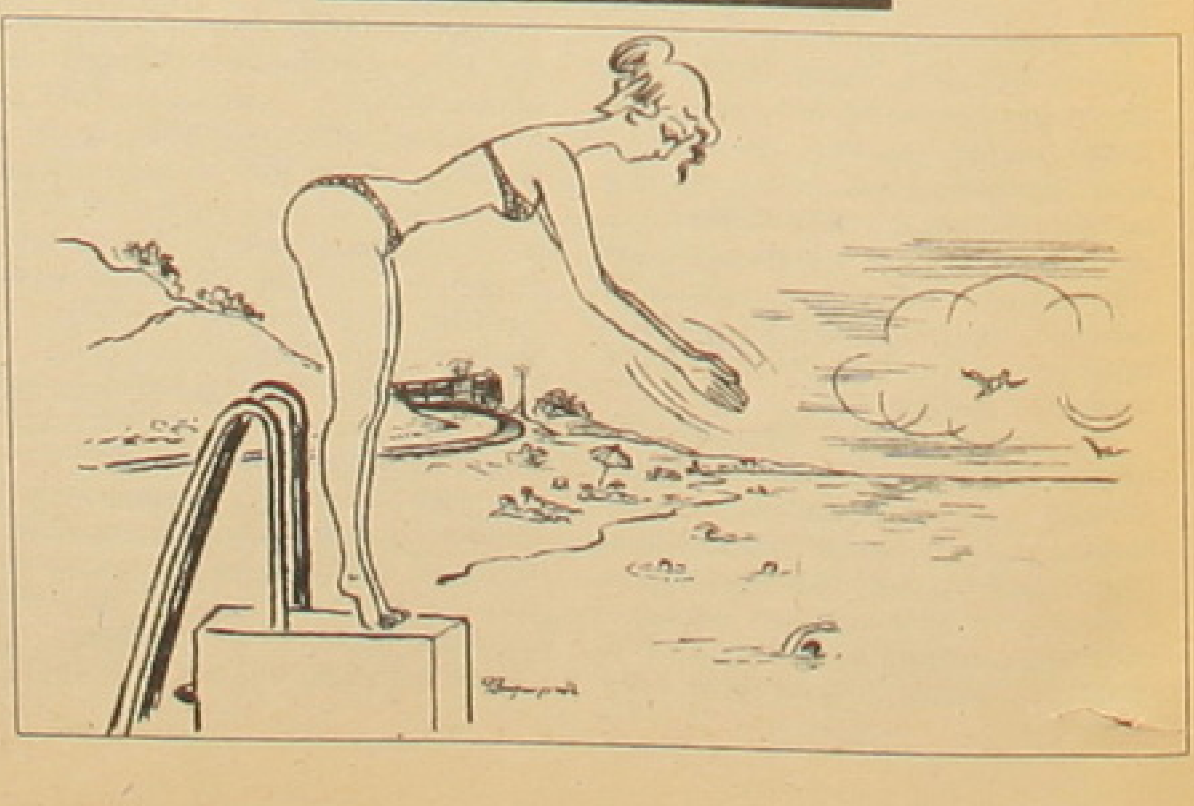

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄՐՑՈՒՅԹՈՎ ԵՎ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐԻ ԱԶԱՏ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՄԱՆ Է ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒՄ

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձեւը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%) կամ (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը	Պարտավորություններ (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (ազդագիր) հրապար.	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը
1	«Արզնի» մանկական առողջարան ՊՓԲԸ	Կոտայքի մարզ, գ. Արզնի	առողջապահական գործ.	մրցույթ	70613	17653	70613	885	01.06.01	01.06.01	13.07.01	1.35
2	«Հիդրոշինարար-5 ՇՊՉ» ՓԲԸ	Կոտայքի մարզ, գ. Բալահովիտ	ջրաշինարարական աշխ.	մրցույթ	13429	6715	13429	7208	01.06.01	01.06.01	13.07.01	2.312
3	Սպիտակի «Վանուհի» ԲԲԸ	Լոռու մարզ, ք. Սպիտակ Երեւանյան 49	հագուստի եւ լայն սպառման ապրանքների արտ.	մրցույթ	38823	9706	38823	343353	01.06.01	01.06.01	13.07.01	4.08
4	«Արաքս» ԲԲԸ-ի 65.88% պետ. բաժնեմաս	Երեւան, Դավիթաշեն 4-րդ թաղամաս	ռադիոէլեկտրոնային սարքերի արտադրություն	ԲԱԲ	305194	25%-ից ավելի	76299	33963	01.06.01	11.06.01	16.07.01	15.5
5	«Կասկադ սերվիս» ԲԲԸ	Երեւան, Ծերեթելի 94	բեռնաուղեւորափոխադրում, շինարարություն	ԲԱԲ	14050	25%-ից ավելի	3512	21776	01.06.01	11.06.01	16.07.01	0.63
6	«Արթիկի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Շիրակի մարզ, ք. Արթիկ, Գործարանային 2	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	99288	25%-ից ավելի	24822	3578	01.06.01	11.06.01	16.07.01	3.1
7	«Արտաշատ» ՓԲԸ	Արարատի մարզ, գյուղ Լանջաշատ	շինարարական աշխատանք	մրցույթ	14405	-	3601	12054	30.06.01	30.06.01	31.07.01	0.951
8	«Վարարակ» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզ, գ. Գորիս Արցախյան 4	գյուղ. ոռոգիչ ջրային շինությունների շինար.	մրցույթ	25411	-	12706	17097	30.06.01	30.06.01	31.07.01	3.14
9	«Մասշինսպաս» ԲԲԸ	Արարատի մարզ, ք. Մասիս Էջմիածնի խճուղի	շինարարական աշխատանք, առեւտուր	մրցույթ	14466	-	7233	3048	30.06.01	30.06.01	31.07.01	3.32
10	«Էներգոքիմպաշտպանություն» ՓԲԸ	Արմավիրի մարզ, ք. Մեծամոր	մոնտաժային աշխատանք	ԲԱԲ	73648	25%-ից ավելի	73648	110601	30.06.01	9.07.01	13.08.01	չունի
11	«Հիդրոէներգաշին» ՓԲԸ-ի «Մետաղական կոնստրուկցիաների գործարան»	ք. Երեւան, Շարուրի 36	մետաղական կոնստրուկ. արտադր.	ուղղակի վաճառք	198834	25%-ից ավելի	35172	118017	30.06.01	9.07.01	13.08.01	չունի
	ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՆ											
12	«Ապարանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Արագածոտնի մարզ ք. Ապարան, Գայի փ. 1	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	38181	50%-ից ավելի	38181	13279	-	-	-	0.77
13	«Ստեփանավանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Լոռու մարզ, ք. Ստեփանավան, Բաղրամյան 145	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	62735	50%-ից ավելի	62735	1644	-	-	-	1.7
14	«Ջերմուկի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Վայոց ձորի մարզ ք. Ջերմուկ	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	62046	25%-ից ավելի	62046	4730	-	-	-	2.4
15	«Աղանձուտ» ՊՓԲԸ	Սյունիքի մարզ գյուղ Տաթեւ	էլեկտրոն. սարք արտադրություն	ԲԱԲ	5654	25%-ից ավելի	5654	179	-	-	-	0.2355
16	«Արեւ» ՓԲԸ	Արագածոտնի մարզ ք. Ապարան, Գայի 20	էլ. սարքերի արտադրություն	ԲԱԲ	39251	25%-ի չափով	39251	23073	-	-	-	3.85
17	«Աբովյանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Կոտայքի մարզ, գ. Մայակովսկի	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	109616	50%-ի չափով	109616	29062	-	-	-	2.8
18	«Սեւանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Գեղարքունիքի մարզ, ք. Սեւան, Նաիրյան 191	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	34491	25%-ից ավելի	34491	8175	-	-	-	1.8
19	«Ագրոսպասարկում ԱՄ-ի Ախուրյանի շրջ. միավորում» ԲԲԸ-ի 34 % պետ. բաժնեմասը	Շիրակի մարզ, ք. Ախուրյան Ախուրյանի խճուղի	առեւտուր,	ԲԱԲ	1766.4		368	5755	-	-	-	3.3
20	«Ագրոսպասարկում ԱՄ-ի Տաշիրի շրջ. միավորում» ԲԲԸ-ի 34 տոկոս պետ. բաժնեմասը	Լոռու մարզ, ք. Տաշիր	գյուղ. տեխնիկայի շահագործում, վերանորոգում	ԲԱԲ	4522.5		1005	377	-	-	-	6.5
21	«Վարդենիսշին-2» ՊՓԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Գեղարք. մ., ք. Վարդենիս Լեռնագործների 17ա	շինվերանորոգման աշխատանք	ԲԱԲ	2952	25%-ից ավելի	2952	2795	-	-	-	0.4435
22	Արթիկի «Բերրիություն» ԲԲԸ-ի 34 % պետ. բաժնեմասը	Շիրակի մարզ, ք. Արթիկ	առեւտուր,	ԲԱԲ	5232		1090	8073	-	-	-	3
23	«Սպիտակի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Լոռու մարզ, ք. Սպիտակ Շահումյան 1	բեռնաուղեւորափոխադրում	ԲԱԲ	150560	50%-ի չափով	150560	12991	-	-	-	1.15
24	«Երեւանի թ. 7 բեռնատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	ք. Երեւան, Արին-Բերդի 5-րդ նրբանցք, 10	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	62597	25%-ից ավելի	62597	5045	-	-	-	5.44
25	«Արարատի բեռնատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, գ. Արարատ Գրիբոյեդովի 11	բեռների փոխադրում	ԲԱԲ	118039	25%-ից ավելի	118039	11704	-	-	-	1.5
26	«Չարենցավանի բեռնաուղեւորատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Արցախի 1	բեռների եւ ուղեւորների փոխադրում	ԲԱԲ	116169	25%-ից ավելի	116169	1123	-	-	-	3.55
27	«Քաշաթաղի ճանապարհների շահագործման եւ շինարարական» ՊՓԲԸ	Քաշաթաղի շրջան, գյուղ Բերձոր	ճանապարհաշինարարություն	մրցույթ	5139	-	2570	11139	-	-	-	-
28	«Նոր Խարբերդի «Դիասոմիս» ԳԱՉ ՓԲԸ	Արարատի մարզ, գյուղ Նոր Խարբերդ	ֆիլտրող փոշիների արտադր.	մրցույթ	72845	-	18211	9930	-	-	-	2.5
29	«Զանգեզուրտրանսշին» ԲԲԸ	Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս Գայսյան 22	ճանապարհաշինարարություն	մրցույթ	78434	-	19609	168065	-	-	-	2.5
30	Լուծարվող «Տարոն» ՓԲԸ-ի գլխամասի գույք	Արմավիրի մարզ, ք. Արմավիր, Երեւանյան 56		մրցույթ	92727.3	-	23190	-	-	-	-	-
31	Լուծարվող «Տարոն» ՓԲԸ-ի օժանդակ տնտեսության գույք	Արմավիրի մարզ, գյուղ Ամասիա	-	մրցույթ	4796.1	-	1200	-	-	-	-	-
32	Լուծարված Աղվերանի «Երկրաբան» պանսիոնատի գույք	Կոտայքի մարզ, գյուղ Աղվերան	-	մրցույթ	16139	-	4040	-	-	-	-	-

Մասնավորեցման Ծրագիր Հայաստանի Հանրապետությունում

Privatization Project In the Republic of Armenia

Ազատ բաժանորդագրությամբ եւ մրցույթով մասնավորեցմանը մասնակցելու համար խնդրում ենք դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության աճուրդի կենտրոն հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Մայակովսկու 8, հեռ. 560264, 521560

Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության մասնավորեցման գլխավոր վարչություն, Երեւան, Կառավարական տուն 2 (հեռ. 56 29 33, 52 37 15, 56 33 42, ինտերնետային էջ. http://www.privatization.am, tender@arminco.com/:

Հայտարարության նպատակը գովազդն է, պաշտոնական տեղեկագրերը հրապարակվել են «Հայացք տնտեսությանը» թերթի «Սեփականաշնորհում» հատուկ թողարկումներում: Նախարարությունը ողջունում է մասնավորեցման հետ կապված Հայաստանի տնտեսության մեջ ներդրումային յուրաքանչյուր առաջարկ եւ պատրաստ է քննարկել համագործակցության բոլոր կողմերի հետ:

Web site http://www.privatization.am

Հետեւեք ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության հայտարարություններին

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ ՄԻԺԻ
INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS - NGO IDHR

ՄՐՑՈՒՅԹ

Մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության ինստիտուտ՝ ՄԻԺԻ ոչ կառավարական կազմակերպությունը «Աղքատության հաղթահարման ուղիները Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում հայտարարում է հոդվածների մրցույթ:

Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես անհատ անձինք, այնպես էլ մինչ 5 մարդուց կազմված խմբեր: Մրցույթին ներկայացված հոդվածներից երեք լավագույնները կարժանանան մրցանակների եւ կհրատարակվեն:

Սահմանված մրցանակներ՝

I մրցանակ՝ 535 000 դրամ,
II մրցանակ՝ 430 000 դրամ,
III մրցանակ՝ 323 000 դրամ

Մրցանակ չշահած հոդվածների հեղինակների օգտակար մտքերն ու առաջարկները եւս կհրատարակվեն պահպանելով հեղինակային իրավունքը:

Հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը հուլիսի 30-ն է:
Մեր հասցեն՝ Այգեձորի փողոց 4/1
հեռ. 26 47 12, էլ. փոստ
idhr@acc.am

USAID

training and resource center

Ամերիկայի հայկական համագումար Հասարակական կազմակերպությունների ուսուցման եւ տեղեկատվական միջոցների կենտրոն (ԱՀՀ ՀԿ կենտրոն)

Հայտարարություն

ԱՀՀ ՀԿ կենտրոնը «Հայաստանի հասարակական կազմակերպությունների զարգացման ծրագիր ի աջակցություն ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության սոցիալական անցման եւ աղետի գոտու ծրագրերի» ծրագրի շրջանակներում հայտարարում է ճամփորդական դրամաշնորհների ծրագիր՝ սոցիալական ծառայություններ մատուցող եւ առաջնային առողջության պահպանման հիմնախնդիրներով զբաղվող տեղական ՀԿ-ների համար՝ ԱՄՆ-ում, Եվրոպայում, ԱՊՀ անդամ երկրներում եւ այլուր տեղի ունենալիք համապատասխան բնագավառի գիտագործնական կոնֆերանսներին, համաժողովներին, սեմինարներին մասնակցելու համար:

Հայցեր ներկայացնելու, մրցույթի պայմանների եւ ժամկետների մասին լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրում ենք դիմել ԱՀՀ ՀԿ կենտրոնի դրամաշնորհների բաժին:

Հասցեն՝ ք. Երեւան, Եզնիկ Կողբացու 20
Հեռ.՝ 54-40-12, 54-40-13, 53-92-04

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը եւ ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի Հայաստանի գրասենյակը Գլոբալ էկոլոգիական ֆոնդի կողմից ֆինանսավորվող «Հայաստան կլիմայի փոփոխության ուսումնասիրությունը երկրում» ծրագրի փուլի աշխատանքների իրականացման համար հայտարարում են մրցույթ ազգային փորձագետների համար:

Ազգային փորձագետները պետք է ընտրվեն հետեւյալ ուղղություններով.

➢ *Ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատման եւ հարմարվողականության միջոցառումների տեխնոլոգիական կարիքների որոշում,*
➢ *Տեխնոլոգիաների փոխանցման նախագծերի տնտեսական եւ բնապահպանական հիմնավորում եւ ձեւավորում,*
➢ *Գիտա-կիրառական ուսումնասիրությունների կազմակերպում եւ սիստեմատիկ դիտարկումների ցանցերում մասնակցություն:*

Ազգային փորձագետը պետք է ունենա ենթադրվող գործունեությանը համապատասխան բարձրագույն կրթություն, վերլուծական ունակություններ, ընտրված բնագավառում առնվազն 5 տարվա աշխատանքային փորձ, տիրապետի հայերեն (գերազանց), ռուսերեն եւ անգլերեն (բավարար) լեզուներին, ունենա համակարգչից օգտվելու հմտություն (MS Office, Internet):
Հայտերն ընդունվում են մինչեւ ս./թ. հուլիսի 24-ի ժամ 17:00, ՀՀ բնապահպանության նախարարությունում:

Պահանջվող փաստաթղթերը՝ ինքնակենսագրություն, նախընտրելի ոլորտի վերաբերյալ ակնարկ մեկ էջի սահմաններում՝ ըստ տրամադրվող ձեւի:

Հասցեն
Երեւան, Մոսկովյան 35, բնապահպանության նախարարություն, 2-րդ հարկ, 21 սենյակ:

Լրացուցիչ տեղեկություններ կարելի է ստանալ՝

Հեռախոս՝ 53-49-82
Ինտերնետային էջ: http://www.nature.am
Էլեկտրոնային փոստ: infocenter@nature.am

ARMENTEL

Հայտարարություն

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ քարտային հեռախոսների խցիկների երկաթ-բետոնյա հիմքերի պատրաստման եւ խրամուղու կառուցման աշխատանքի համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել այն կազմակերպությունները, որոնք.
- ■ գրանցված են ՀՀ պետական ռեգիստրում
- ■ ունեն տվյալ աշխատանքների համար պահանջվող պետական «լիցենզիաներ»:

Մրցույթի անցկացման պայմանները, ինչպես նաեւ պահանջվող աշխատանքների եւ կատարվելիք աշխատանքների տեխնիկական մասնագրերը շահագրգիռ կազմակերպությունները կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 28-70-66:

Առաջարկները պետք է ներկայացվեն վերոհիշյալ հասցեով, մինչեւ 2001 թ.-ի հուլիսի 27-ը, ժամը 12:00-ը:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԾ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

The Embassy of the United States of America has a vacancy for an **Economic Assistant** position. This vacancy is open to nationals of the Republic of Armenia. Candidates must submit a detailed resume or an "Application for Federal Employment" (SF-171), or an "Optional Application for Federal Employment" (OF-612) which are available from the American Embassy guard's office located at #18, Marshal Bagramian street. All applications must be received **before *July 16, 2001*.**

QUALIFICATIONS:
- Possession of a collegiate degree, preferably in Economics, Business Administration, or other related field.
- From one to three years of progressively responsible experience in economic research and analysis, or other closely related field.
- Ability to work independently, as well as in a team.
- Level IV fluency in both written and spoken English and Armenian is required.
- A good working knowledge of Armenia's economy, economic structure and institutions, thorough knowledge of statistical methodology and techniques, a good understanding of economic reporting requirements and procedures.
- Ability to develop, organize and analyze statistical data, determine trends, and present such data in precise and accurate form. Ability to develop extensive range of working level contacts, and undertake research studies of limited scope.

ARMENTEL

Հայտարարություն

Արմենտելի ներքին աուդիտի ծառայությունը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ աշխատատեղերի համար.

1. Հարկային եւ մաքսային օրենսդրության մասնագետ՝ աուդիտոր
Պահանջվում է
Աշխատանքային փորձ որեւէ աուդիտորական ընկերությունում, ՀՀ ֆինանսների նախարարության կամ պետական եկամուտների նախարարության մեթոդոլոգիայի բաժնում:
2. Հաշվապահական ստանդարտների մասնագետ՝ աուդիտոր
Պահանջվում է
Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների (ՀՀՀՀՍ) եւ Միջազգային ստանդարտների (ՄՀՍ) գերազանց տիրապետում: Ցանկալի է US GAAP-ի սկզբունքների իմացություն:
3. Ֆինանսական հաշվապահության մասնագետ՝ աուդիտոր
4. Ֆինանսական վերլուծաբան՝ աուդիտոր
Բոլոր դիմողներից պահանջվում է բարձրագույն կրթություն ֆինանսների, հաշվապահական հաշվառման կամ տնտեսագիտության բնագավառում, համակարգչային գիտելիքներ (Word, Excel, Armenian Software), անգլերեն, հայերեն լեզուների կատարյալ իմացություն:
Ցանկացողները մինչեւ 2001 թ. հուլիսի 20-ը կարող են դիմել Արմենտելի ներքին աուդիտի ծառայություն (Երեւան, Ահարոնյան 2, 628 սենյակ):
Անհրաժեշտ է ներկայացնել ինքնությունը հաստատող եւ կրթության վերաբերյալ փաստաթղթեր, համառոտ կենսագրական տվյալներ (ռեզյումե հայերենով եւ անգլերենով) եւ դիմում նշելով այն պաշտոնը, որի համար դիմում է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԾ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

Հայտարարություն

Արմենտելը հայտարարում է քարտուղարների, գործավարների եւ թարգմանիչների մրցույթ:

Պահանջվում է.

Բարձրագույն կրթություն, հայերենի, անգլերենի եւ հունարենի գերազանց իմացություն, համակարգչով աշխատելու հմտություն, տարիքը՝ մինչեւ 30 տ.:

Ցանկացողները մինչեւ 2001 թ. հուլիսի 20-ը կարող են դիմել Արմենտելի կադրերի ղեկավարման վարչություն (Երեւան, Ահարոնյան 2, 516 սենյակ, հեռ. 28.23.22): Անհրաժեշտ է ներկայացնել կրթության վերաբերյալ փաստաթղթեր, համառոտ կենսագրական տվյալներ (ռեզյումե հայերենով, անգլերենով):

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԾ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտարարություն

Հայկոոպը հրավիրում է աճուրդի
Այն տեղի է ունենալու 2001 թ. հուլիսի 31-ին, ժամը 12-ին
Հայկոոպի շենքում, հասցեն՝ ք. Երեւան, Խանջյան-13:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

N	Վաճառվող գույքի անվանումը	Հասցեն գտնվելու վայրը	Վաճառքի մեկնարկային գինը (հազ. դրամ)	Աճուրդի մասնակցության վճարի չափը (հազ. դրամ)
1	Երեւանի թիվ 3 շուկա	Գարեգին Նժդեհի-17	201846	10092.3
2	Ջերմուկ քաղաքի շուկա	ք. Ջերմուկ, Աջափնյակ թաղ.	3455.2	172.8
3	Սեւանի շինվարչություն	ք. Սեւան, Ձկնորսների-5	3884.0	194.2
4	Նաիրի «Հանրային սնունդ» ՄՊԸ-ի «Թռիչք» ճաշարան	Երեւան-Աշտարակի խճուղի (Պռոշյան ավանի մերձակայք)	4650.0	232.5

Աճուրդը կայանալու է դասական եղանակով:
Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները մինչեւ 2001 թ. հուլիսի 30-ը, ժամը 16:00 աճուրդային հանձնաժողովին պետք է ներկայացնեն.
- ■ աճուրդի մասնակցության հայտը
- ■ աճուրդի մասնակցության վճարի մուծման անդորրագիրը, մասնակցության վճարի մուտքագրման հաշիվն է՝ 187005982009 Կրեդիտ-Երեւան բանկ

Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել աճուրդային հանձնաժողովին:
Հեռախոսահամարներ՝ 54-15-04, 54-15-39, 54-23-12:

Աշխատանքի հրավեր

«Տաքսի-սերվիս» ծառայությունը հրավիրում է աշխատանքի վարորդների՝ իրենց անձնական մեքենայով:

Հեռ. 56-13-13

ARSLONGA ՍՊԸ

ARS LONGA, vita brevis.

Տիգրան Մեծի 12 #23
☎ 525558, 541666
E-mail: ars_lon_ga@yahoo.com

առաջարկում է համակարգչային ոլորտին առնչվող ամենաբազմազան ծառայություններ՝ դասընթացներից մինչեւ պաստառների կատարում, այդ թվում՝ լոգոտիպերի ստեղծում, այցեքարտերի, օրացույցների, գրքույկների, բլանկների եւ այլնի ձեւավորում, համակարգչային ծրագրերի նախագծերի մշակում եւ այլն:

Կազմակերպությունը առաջարկում է համակարգչային դասընթացներ հետեւյալ ծրագրերով.

- ✔ Word/Windows
- ✔ Excel
- ✔ Photoshop
- ✔ CorelDraw
- ✔ Adobe Premiere
- ✔ QuarkXPress
- ✔ Տեքստերի արագ հավաքման տեխնիկա

Web-design
- ✔ Macromedia Flash
- ✔ DreamWeaver

Դասընթացների հաճախորդներին տրվում է 3 անվճար դաս՝ ինտերնետային ցանցում շրջելու հնարավորություն:

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունեաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 12. 07. 2001 Գինը՝ 100 դրամ